

KIR. KÖZJEGYZŐK
KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

Főszerkesztő:

FEKETE LÁSZLÓ DR.

budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:

SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR DR.

budapesti kir. közjegyző.

KIADJA

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Megjelenik havonként egyszer
(július és augusztus hónapok kivételével).

BUDAPEST 1934.

Held János könyvnyomdája, II., Mecset-utca 8. Telefon: 53-6-95.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő: FEKETE LÁSZLÓ Dr. budapesti kir. közjegyző.
Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII, Thököly-út 95. Telefon: 97-0-69.

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája: 41.951.

A közjegyzők szavatossági biztosítása Németországban.

Írta: Dr. Buhl Herbert — Berlin-Fridenan.*

E folyóirat 1933 novemberi számában a 345 és következő oldalakon „A jövőbeli német közjegyzői jog alapvonalai” című cikkemben említést tettem arról, hogy Németországban az egész közjegyzőség reformja keretében a hivatásbeli szavatossági biztosítást a közjegyzők összességére tervezik áthárítani. (348. l.)

Németországban ugyanis körülbelül 30 év óta megvan a lehetőség, hogy közjegyzők, ügyvédek, bírák stb. olyan károokra nézve, melyeket ők műhibák által okoznak, biztosítást kössenek. Minden közjegyző, aki nem hagyja figyelmen kívül saját hivatásának veszélyeit, könnyen beláthatja, hogy itt a biztosításnak rendkívül fontos neméről van szó, mely fennállása óta már sok közjegyzőt mentett meg az anyagi összeomlástól. Amennyire a külállamok viszonyait áttekinthetem, ezek eddig megelégedtek a nyugdíj és a hátramaradottak biztosításával. Úgy látszik, hogy a hivatásbeli szavatossági biztosítás egyedülálló német berendezkedés. De olyan, mely most kezdi a szakkörök figyelmét magára vonni, így nemrég érkezett hozzám e tekintetben nagyon beható kérdezősködés Olaszország-

* Fordította: Kubinyi Elek dr., Németújvár.

Buhl Herbert dr.: A közjegyzők szavatossági biztosítása Németországban.

Krenner Zoltán dr.: A közjegyzői rendtartás reformja.

Közjegyzői ténytanúsítások.

Újabb offenziva a jegyzői mangánmunkálatok ellen.

Közlemények.

A budapesti kamara közgyűlése.

Új illeték kodex.

Lázár Ferenc dr. felsőházi felszólalása.

Az illeték kötelező lerovásának mellőzése hagyatékknál.

Tovább munkálkodnak a községi jegyzők, sőt közjegyzői tevékenységet végeznek.

Az Országos Ügyvédmúzeum.

A közjegyzői szakkönyvtár.

Rendeletek.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Jogtudományi Közlöny.

Polgári jog.

Magyar Jogi Szemle.

Notariatszeitung.

Jogállam.

Magyar Törvénykezés.

Az adók legújabb érvényükben.

Illetékügyi Közlöny

Joggyakorlat.

Magánjog.

Illetékjog.

ből, melyből azt következtetem, hogy ott hasonló berendezkedés bevezetésével foglalkoznak.

Hogy illetően biztosítás szükségessége fennforog, kétségen felül áll. Nem állhat meg az ellenvetés, hogy bizonyos államokban nem érzik ezt a hiányt, mert — miként Magyarországon is (közj. törv. 173. §-a) az óvadék szolgál zálogul**) oly kötelezettségekre nézve, melyek a törvényben előírt rendelkezések megsértéséből származnak. Mert az óvadék — többé-kevésbé — csupán a zálog jellegével bírhat. Nagy káreseteknél nem tekinthető elégségesnek, eltekintve attól, hogy a közjegyző saját vagyona is megtámadható és így ő szorult helyzetbe kerülhet.

Emberi tevékenység sohasem lehet és nem is lesz tökéletes. Ez a dolgok természetében fekszik. Még a legszorgalmasabb és legtudósabb is követhet el hibákat, melyeket nem vesz észre, de amelyek később reá nézve végzetesekké válhatnak. Így saját gyakorlatomból a következő esetre emlékszem: egy közjegyző, ki már 30 éve biztosítva volt, de a biztosítást még soha igénybe nem vette, hirtelen két káresetet jelentett be. Mindkét esetben végrendeletéről volt szó gyakorlata kezdő idejéből! Ezek a végrendeletek alaki hibák miatt érvénytelenek voltak. Az örökösök a közjegyzőt az ebből származott kárért felelőssé tették. A kárösszeg az egyik esetben 50.000, a másik esetben 60.000 RM volt. Magyar olvasóimra bízom annak megítélését, mily áldásosan hatott itt a biztosítás és mily szomorú lett volna a lelkiismeretes és kötelelességű embernek életalkonya, ha nem lett volna megfelelően biztosítva. Az a meggyőződése, hogy ebben az esetben semmiféle óvadék sem nyújtott volna komoly segítséget.

Ehhez járul még, hogy a bírói gyakorlat a közjegyző hivatásbeli szavatosságának kérdésében rendkívül szigorú. Anynyira szigorú, hogy különböző cikkeimben nem mulasztottam el a közjegyző hivatali kötelességeinek ilyen kiélezését elítélni és az elbírálásnál enyhébb nézőpontok elfogadását javaslatba hozni. Nagyon messze vezetne, ha ebbeli fejtegetéseimet bővebben tárgyalnám. Legyen elég Polgári Törvénykönyvünk a közjegyző hivatali szavatosságára nézve mérvadó 839 §-át idéznem:

** Az illusztris szerzőnek nincs tudomása róla, hogy a magyar közjegyzők biztosítékát az 1928. évi II. t.-c. 5. §-a megszüntette. (Szerk.)

„Ha valamely hivatalnok harmadik személlyel szemben tartozó hivatali köteleseit szándékosan vagy gondatlanságból megsérti, a harmadiknak ebből származó kárát megtéríteni köteles. Ha a hivatalnokot csak gondatlanság terheli, csak akkor vonható felelősségre, ha a sértett más módon nem juthat kártérítéshez. (839. §. I.).

A kártérítési kötelezettség nem áll be, ha a sértett szándékosan vagy gondatlanságból elmulasztotta a kárt jogorvoslat használatát által elhárítani. (879. III.)”

Mily nagy terjedelmű e törvényhelyből folyó szavatosság, kitetszik abból, hogy a Reichsgericht egy közjegyzőt e törvényhely alapján elítélt, mert egy okíratvezetést írt alá, holott az okírat felvételére nem is került sor. A „harmadik személy” fogalmát a joggyakorlat rendkívül kiterjesztő módon magyarázza.

Ilyformán a biztosítás az oly szigorúan kezelt közjegyzőség részére valóságos forrása az áldásnak. Emellett a közjegyzőkre van bízva gyakorlatukat megbírálni és a biztosítási összegét ehhez képest meghatározni. A biztosítási összegek 5000 RM-től egymillió RM-ig fokozatosan emelkednek. Elöttem ismeretes legmagasabb biztosítási összeg mai napig 500.000 RM. Mint átlagos biztosítási összeget 20.000—30.000 RM-t vehetünk. A díjak megfelelően fokozottak.

A biztosítás védelmet nyújt olyan esetekben, midőn a biztosított valaki részéről magánjogi tartalmú törvényes szavatossági határozmányok alapján oly vagyoni kárért vonatik felelősségre, mely hivatásbeli — tehát nem csupán tulajdonképeni közjegyzői-tevékenységének gyakorlása alatt saját maga vagy oly személy által, kiért felelni köteles (tehát irodája) elkövetett hiba következtében az illetőt érte. Vagyoni kár alatt azonban csak oly károk értendők, melyek nem személyes károk (megölés, testi sértés, egészségháborítás) vagy dologi károk (rongálás, elromlás, megsemmisülés, elveszés) és nem is ilyfajta károkra vezethetők vissza. Dolgoknak veendő a pénz és pénzt helyettesítő eszközök is, melyekért tehát kártérítés nem jár. Beletartoznak azonban a biztosításba — bár korlátolt mértékben —: igények közvetlen vagy közvetett dologi károkból okíratokon vagy a dolog kezeléséhez szükséges iratokon avagy ingóságokon, melyek a biztosítottnak a biztosítás körébe eső

tevékenységének tárgyát képezik. Minden esetre kizártnak azonban: igények dologi károkból, melyek pénz, pénzt helyettesítő eszközök, értéktárgyak, nem névre szóló értékpapírok és üres állapotban forgatott, rendeletre szóló papírok elvesztéséből vagy hivatásos technikai tevékenység gyakorlásából, birtokrészek kezeléséből vagy gazdasági üzemvezetéséből keletkeznek. Váltók elvesztéséért a biztosító felel.

Biztosítás köthető, mint előzetes biztosítás a (jövőre) és mint utólagos biztosítás (a multa nézve.) Az utóbbi esetben azonban a biztosítási védelem ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a biztosítottnak az utóbiztosítás megkötéséig a multban beállott hibák nem jutottak tudomására. Tudottnak számít a hiba már akkor is, ha azt a biztosított előtt mint esetleg hibás cselekményt jelölték meg, akár támasztottak már abból kártérítési igényeket, akár nem.

A biztosítási védelem, mely a biztosítási díjnyugtának a díj és esetleges költségek megfizetése által történő beváltásával kezdődik, az alaptalan igények kivédését és az alapos igények kielégítését foglalja magában. Eme kielégítésnél a biztosítási összeg képezi a biztosítót minden egyes esetben terhelő szolgáltatás legmagasabb összegét. Tehát, ha pl. egy közjegyző 20.000 RM erejéig van biztosítva és három kárát jelenti be, a biztosító e három eset mindegyikében 20.000 RM erejéig áll jót helyette. Kivétel csak abban az esetben van, ha több kárigénylővel szemben teljesítendő szolgáltatásról van szó, ha több hibából egységes kár keletkezik és ha egy hibából több kár származik. Ezekben az esetekben a biztosítási összeg csak egyszer válik esedékessé és kerül kifizetésre; ilyen kivételek azonban aránylag ritkán fordulnak elő.

Ha a biztosítottat bírói határozat ítéli teljesítésre vagy a biztosító intézet által jóváhagyott egyezség (illetőleg elismerés) kötelezi, akkor a biztosító a szavatossági összegnek (t. i. az ítéletileg megállapított összegnek) 80%-át, legfeljebb azonban a legmagasabb biztosítási összeget fizeti. 10.000 RM-os biztosításnál tehát legfeljebb ez az összeg lesz kifizetve. Ha a szavatossági összeg ezen alúl marad, pl. 5000 RM, akkor a társaság csak 5.000 RM 80%-át vagyis 4.000 RM-t fizet ki. De a 10.000 RM biztosítási összeg csak akkor kerül teljes kifizetésre, ha a kár körülbelül 12.499.84 RM-t ér el. A biztosítási védelem köre tehát nagyobb, mint ahogyan a biztosítási

összegre való tekintettel látszik. Ha a szavatossági összeg 10.000 RM-nál nagyobb és a legmagasabb biztosítási összeg is felülmúlja ezt, akkor a biztosító intézet a szavatossági összeg első 10.000 RM-ából 80%-ot, a többletből 90%-ot fizet ki. Pl. ha a kár 25.000 RM. akkor 10.000 RM biztosítási összegből ennyit teljesen kifizet a biztosító. A 15.000 RM különbözetet a biztosítottnak saját zsebéből kellene pótolnia. Ha azonban 30.000 RM-s biztosítást kötött, akkor a biztosító kifizet:

10.000 RM-ből 80%-ot	8.000 RM-t,
15.000 RM-ből 90%-ot	13.500 „
	<hr/>
összesen	21.500 RM-t.

A biztosított 100 RM-t kitevő legkisebb kártérítést minden esetben maga visel, tehát legalább is ezzel az összeggel részt kell vennie a kár jóvátételében. Ez elsősorban azért van, hogy ébren tartsa a biztosított érdeklődését a kár elhárítására nézve. Illetékeket, miként ez jogos és méltányos, a biztosítottnak nem térítenek meg.

Nem fedezi a biztosító intézet: szavatossági igényeket, melyeket külföldi bíróságok előtt érvényesítenek, melyek külföldi jog megsértéséből vagy figyelembe nem vételéből keletkeznek vagy külföldön gyakorolt tevékenységből folynak; továbbá oly igényeket, melyek szerződés vagy külön ígéret alapján a törvényes, szavatossági kötelezettség mértékét meghaladják; igényeket, melyek előirányzatok vagy hitelek túllépéséből, pénz- vagy más hasonló üzletek közvetítéséből, pénztári kezelés hiányából, a személyzet sikkasztásaiból, törvényektől, szabályoktól, a meghatalmazó rendelkezéseitől tudatosan való eltéréstől, készakaratú köteleességszegésből keletkeznek; — hozzátartozók és háztartási közösségben élők igényeit, magánvállalatok vezetői, igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag vagy jogtanácsos minőségben folytatott tevékenységből származó igényeket.

A többi határozmányok a kárbejelentésről, a biztosítás esedékességekor követendő magatartásról, az intézet fizetésének teljesítéséről, a kötelezettségek elmulasztása esetén beálló jogvesztésről, a biztosítási igazolványról, a díjak fizetéséről, helyesbítéséről és visszatérítéséről, a szerződés tartalmáról, a rendes és rendkívüli felmondásról, a kereset beadás határidejéről

és a fedezeti perek, bírói illetékességéről (midőn a biztosítási védelem fennforgása válik vitássá) — szokásszerűek. Ezek ismeretét tehát feltételezem.

Ezzel szemben a németországi viszonyok, különösen azokban a tagállamokban, ahol ügyvéd-közjegyzőség van, különös intézkedéseket tettek szükségessé úgynevezett társulások tekintetében. Mint társak tekintendők azok a közjegyzők vagy ügyvéd-közjegyzők, akik kifelé közösen gyakorolják hivatásukat, mégpedig tekintet nélkül a közöttük a belső viszony tekintetében fennálló korlátozásokra és megállapodásokra. A biztosítási feltételeknek ezt a szabályát igen tágan értelmezik. Elég pl. a közös távbeszélő vagy együttes levélpapír, közös postatakarékpénztári csekkszámra vagy közös címtábla az irodán vagy közös irodai személyzet, mindezek fennforgásánál a társas viszonyt vélelmezik.

E vonatkozásban fontos pénzügyi következményekkel kell számolni, miért is a biztosítottak mindig küzdenek az ellen, hogy őket társaknak tekintsék. A biztosító intézetek ugyanis társakért a biztosítási összegnek csak átlagát vállalják. A társaknak tehát az az érdekük, hogy ezt az átlagos szolgáltatást mennél magasabbra tegyék. Ez az eredmény azonban csak akkor áll be, ha valamennyi társ biztosításának összege egyforma magasságú. És a dolog itt egyenesen a pénztárcára megy, mert az ügymenet talán elbírná egy magas és egy alacsony díj fizetését, ellenben két magas díj már áldozatot jelentene.

Az átlagos szolgáltatás kiszámításánál az eljárás a következő. Mindenekelőtt a fiktív szolgáltatást számítják ki, t. i. azt a szolgáltatást, amelyet az egyik társ kapna, ha nem állna társaságban és egyedül volna felelős a kárért. E fiktív szolgáltatások összegét elosztják a társak és pedig az összes társak számával s az így kiszámított összeg az átlagos szolgáltatás.

Néhány példa tegye ezt szemléltetővé:

1. A 30.000 RM-ra van biztosítva, B nincs biztosítva; a szavatossági kárösszeg 20.000 RM,

fiktív szolgáltatás A javára: 80% 10.000 RM után	8.000 RM
+ 90% a többlet után	9.000 RM
fiktív szolgáltatás B javára	0.000 —
fiktív összszolgáltatás	17.000 RM
ennek fele az átlagos szolgáltatás	8.500 RM

2. A 30.000 RM-ra, B 10.000 RM-ra van biztosítva; a biztosítási kárösszeg 20.000 RM.

fiktív szolgáltatás A javára: 80% 10.000 RM-ből	8.000 RM
+ 90% a többletből	9.000 RM
fiktív szolgáltatás B javára: legfeljebb a biztosítás	
összege	10.000 RM
a fiktív szolgáltatás	27.000 RM
ennek fele az átlagszolgáltatás	13.500 RM

3. A és B egyformán 30—30.000 RM-ra vannak biztosítva; a biztosítási kárösszeg 20.000 RM;

fiktív szolgáltatás A javára: 80% 10.000 RM-ből	8.000 RM
+ 90% a többletből	9.000 RM
fiktív szolgáltatás B javára: 80% 10.000 RM-ből	8.000 RM
+ 90% a többletből	9.000 RM
fiktív összszolgáltatás	34.000 RM
az átlagos szolgáltatás ennek fele	17.000 RM

Ebből látjuk, hogy a legjobb eredmény csak akkor érhető el, ha mindkét társ egyenlő magas biztosítást köt. A kedvező eredmény nem érhető el az által, hogy csak az egyik társ legyen, bár kétszeres összeg erejéig biztosítva. Csak akkor, ha valamely esetben a kárösszeg oly magas, hogy az egész biztosítási összeget kell kifizetni, válik a helyzet az egyik társ biztosítása hiányában is kedvezővé.

Végezetül megjegyzem, hogy munkatársakért és segéd-erőkért a díjhoz (a biztosított kockázat növekedése miatt) 80%, illetőleg 50 % pótlék fizetendő, kivéve az előkészítő szolgálatot teljesítő joggyakornokokat.

Talán hátrányosnak látszik, hogy ez a biztosítási ágazat magánvállalatok kezében van. Talán kifogásolhatónak látszik az is, hogy a közjegyzők szabad választására van bízva, hogy általában akarnak-e ilyen biztosítást kötni és ha igen, mily összegre?

Ezek a kifogások azonban, bármily jogosnak látszanak az első pillanatban, megkerülik a dolog velejét. Csak a magánbiztosítás hozhat e téren hasznot kizárólag. Az állam nem veheti magára s nem is szabad magára vennie a kockázatot. Mert ő nem jótékonyági intézmény hibásan dolgozó közjegyzők szá-

mára. Az e biztosítási ágazatot művelő három társaság: Allianz und Stuttgarter Verein, — Viktoria és a svájci Unfalls-Versicherungs-Gesellschaft Winterthur-ban, az angol Lloyd alig jöhet figyelembe monopol jellegű állásának kihasználásából származható veszélyt felügyeleti úton könnyű megelőzni.

A közjegyzőre kell bízni, akarja-e és hogyan magát biztosítani. Hogy ez bizvást megtörténhetik és hogy a közjegyzők kötelességérzetében ügyfeleik iránt szintén bízni lehet, kitűnik abból a tényből, hogy Németországban az összes közjegyzőknek majdnem 90%-a hivatásbeli szavatosságért biztosítva van. Hogy elvileg a biztosítási összeg meghatározása is a közjegyző dolga kell hogy legyen és maradjon, mindenki előtt világos, aki figyelemmel van az egyes irodák különbözőségére. Nem lehet valamennyi közjegyző részére egyszerűen egyenlő összegű biztosítást elrendelni. Az egyes irodák ügyletei ugyanis, melyek a kockázatot meghatározzák, nagyon különbözőek. E tekintetben a közjegyzői gyakorlat egyéni voltáról lehet beszélni. Elvégre is, valamely szerény méretű iroda is kaphat váratlanul nagyjelentőségű ügyet. Ebben az esetben, ha a biztosítási összeg nem elégséges, pótbiztosításról lehet gondoskodni, melyet a közjegyző esetleg távirati úton is elintézhet.

Bréma szabad és hanzaváros e téren újítást kísérelt meg 1932 dec. 5-iki törvényében ugyanis elrendelte, hogy a közjegyző tevékenységének megkezdése, hivatalos eskü letétele, továbbá, aláírásának és pecsétjének bemutatásán kívül bizonyítani tartozik, hogy kötelességei megsértéséből eredő kártérítés követelése ellen 10.000 RM erejéig biztosítást kötött. Ha a közjegyző erre nézve nem szolgáltat bizonyítékot vagy megszünteti biztosítását anélkül, hogy újabbat kössön, a tanács visszavonhatja a kinevezést.

A brémai szenátus illetően eljárása azonban meggondolásra ad okot. Először azért, mert a közjegyzőtől megvonja a felelősséget a biztosítás mértékére, tehát saját gyakorlatának megítélésére nézve. Ő azt fogja mondani, ami emberileg érthető, ha az állam, mely engem kinevezett, 10.000 RM-t elegendőnek tart, semmi okom sincs, hogy magamat magasabbra értékeljem, magasabb biztosítást kössök és magasabb díjakat fizessek. Az állam tehát ez által olyasmit mondott ki, ami a közjegyzőnek hivatásához való viszonyára nem fog épen jóté-

konyan hatni. Nem számolt eléggé a tényleg létező emberi gyengeségekkel. És megzavarta azt a gazdasági helyzetet, amely a biztosítást kívánó közjegyző és a kockázatot vállaló biztosító intézet óhajításai közti kiegyezést biztosította eme törvényhozási intézkedés által, amely beavatkozás gyanánt hat. Ehhez járul még, hogy a közjegyzői tevékenység kockázatának becslése oly nehéz, úgyszólván lehetetlen s így a törvényes rendszabály kétszeresen aggályos. Végre még a törvény következtében nyilvánosságra kerül, amit eddig lehetőség szerint elkerültek, hogy a közjegyző biztosítva van. E tény köztudomásra hozása perszaporításra vezet, a legkisebb elnézésből is nagy hasznot kívánnak húzni, legyen ez a kívánság akár alapos, akár alap-talan.

A biztosítási kérdés törvényes szabályozásának eme hátrányait a közjegyzői jog újjáalkotásánál nyilván a hivatásbeli szavatosságnak a közjegyzők összességére hárítása által akarják elkerülni. Habár ennek anyagijogi szabályozása még nem áll előttünk végleges alakjában, de lélektani hatását már megítélhetjük. Ez csupán áldásos lehet. Elsősorban a közjegyzők testületi szelleme fog erősödni. Érvényre jut megint a szép elv: „Egy mindnyájáért, mindnyája egyért.” Ha valóban előfordul valami hiba, a közjegyző valamennyi kartársát maga mögött érzi. És megfordítva: az által, hogy az elkövetett hiba mindnyájok előtt ismeretes lesz — a közzétett bírói határozatok nem hozzák a neveket és a biztosító intézeteket a hivatásos titoktartás kötelezte — és ama belátás következtében, hogy a hiba a kar összességét károsítja, nem csak a hibázót, hanem az összességet is nagyobb felelősségre és azáltal fokozott kötelességteljesítésre neveli. Nem fog azzal az olcsó vigasztalással megelégedni, hogy a biztosító társaság úgysem veszít, mert különben nem folytatná a biztosításnak ezt az ágát. Hanem azt fogja mondani: te eme hibád által minden kollegádat megkárosítottad, te egész karodnak kárt okoztál.

A hivatásbeli szavatossági biztosításnak a közjegyzői kar egészébe leendő beépítése által tehát egyszersmind a közjegyzők hivatásának magasabb erkölcsi felfogása fog érvényesülni. Minden közjegyző tisztában lesz azzal, hogy ő nemcsak önmagának, hanem minden kartársának, az egész jogászkar-nak és az egész német népnek, amely mindezek vagyónának társtulajdonosa, felelős a legpontosabb és leglelkiesmeretesebb

kötelesség teljesítéséért. Az ő és a jog, valamint a nép minden szolgájának íróasztala felett a harmadik birodalomban ott függ a mondat, melyet egykor Tsingtan parancsnoka, Meyer-Waldeck tengerészkapitány hazájába sürgönyzött: „Hű kötelességteljesítésben a legvégsőig kitartok!”

A közjegyzői rendtartás reformja.

Írta: *Krenner Zoltán dr.*

(I. közlemény.)

A kiegyezést követő években, amikor államférfiaink a modern államiség összes követeléseinek sürgős kielégítésével kerültek szembe, az újjáépítés munkájából részt kértek a magyar jogászok is, akik lázas tevékenységgel irtották ki az abszolutisztikus uralomnak anyagi és eljárási jogunkat átalakító intézkedéseit, melyek idegenből, gyökér nélkül lettek átültetve s merőben megváltoztatták az ősi intézményeket, szokásokat. Jogalkotó elődeink a magyar jogfolytonosságot akarják helyreállítani, az ősi gyökérzetű fába modern hajtásokat beoltani, a jogélet minden terén a lüktető élet mozgásának megfelelő intézményeket létesíteni. Így az évszázados múltú hiteles helyek pótlásául átvett osztrák jegyzői rendtartás szerint szervezett jegyzői intézményt az Országbírói Értekezlet megszünteti; a hiteles helyeket visszaállítja. Az alkotmányos élet megindulásával pedig lendületbe került a törvényalkotási gépezet kereke is, az akkor alkotott törvények hosszú sorozata igazolja a megoldásra váró kérdések nagy számát és indokolja, érthetővé teszi a megoldások rendszertelenségét. Sok törvény csak a sürgősségnek akart megfelelni, hogy a magyar állam berendezkedései legalább felszínesen tüntessék fel a kultúrállam kereteit. Fontos és primér teendő volt az abszolutisztikus rendszerre emlékeztető, az összmonarchia eszméje érdekében a jogszabályokat egységesítő rendeletek helyébe az ezeréves alkotmány alapvető rendelkezéseivel összhangban álló törvények meghozatala, melyek a magyar jogfejlődés eddigi alkotásait fedik és a jogfejlődés irányában haladást jelentenek. A jegyzői intézmény, a hiteles helyek genezisére való történelmi visszapillantás rámutat arra, hogy a hatvan esztendő előtt alkotott s ma is érvényben levő közjegyzői törvény (Kjt.) akkori jogszükségletet elégített ki, az abszolutizmusnak az összbirodalom egysége érdekében alkotott intézményeit szünteti meg; nem volt

tehát semmi irányban sem ötletszerű alkotás, az új intézménynek évszázadokra visszanyúló multja volt, a jogász közvélemény óhajtott az állami mindenhatóság megszüntetését, a hatáskörök pontos elkülönítését, a bíróságoknak a perenkívüli teendőktől való mentesítését és ezeknek az elveknek megfelelően a nyugati államokban bevált jegyzői intézménynek hazai jogunkba való adoptálását, de amikor a megvalósításra került a sor, a törvényalkotás lázában a célgondolat elmosódik, az intézmény multja elhomályosodik, a széles medrű hatáskör alaposan megsűkül s végeredményben megszületik egy római kori eredetű, a középkorban elsőrendűen bevált s az újabb korban a nyugati államokban germán-római elemekkel felhívítva egyre jobban kiszélesedett és jelentőségben felemelt jogszolgáltatási szerv helyett egy csekély hatáskörű, korcs, torso intézmény, kompromisszumok keresztezésében termett gyümölcs, mely jogrendszerünkbe tudatosan és előrelátóan van ugyan beleillesztve, de rendelkezéseinek ötletszerűség, esetlegesség uralkodik. A törvény kiáltó hibáit már egy évtized múlva ki kell foltozni, a foltozás azonban a lényeges és jellemző attributumok lefaragása úgy, hogy azóta is állandóan napirenden levő feladat a törvényt valódi céljával összhangzásba hozó reform megalkotása, helyesebben a közjegyzői intézmény megszervezése, ahogyan azt annak eredeti hivatása, hat évtized tapasztalata és a mai jogállam igénye megkívánja.

A megalkotandó új közjegyzői törvény tartalma ennél fogva már adva van, az eredeti célkitűzés megvalósítása annak keretét megszabja, a keretbe illesztendő anyag pedig a közjegyzői intézmény valódi rendeltetésének felismerése és megállapítása: a régi törvénynek az élet által szentesített minden intézkedéséhez való ragaszkodás, mindannak pótlása, helyesbítése és kiegészítése, ami meghaladott, azoknak az új rendelkezéseknek tételekbe való öntése, melyek az eredeti célgondolatot valósítják meg, a megelőző jogvédelmet hatályosan biztosítják, a hatáskört kiszélesbítik, a bíróságot tehermentesítik, a közjegyzői intézményt a továbbfejlődésre alkalmassá teszik és a jogkereső és a jogkeresésre ráutalt állampolgárokat a legtöbb vonatkozásban megsegítik.

Már előljáróban szögezzük le azt a megállapítást, hogy most nem az anyagi bajokkal küzdődő, ezt a küzdelmet hősiezen elszenvedő közjegyzők testületének javára a tisztességes megélhetést biztosító intézkedések megtételéről van szó, nem napi kérdéseket akarunk elintézni, hanem a közjegyzői intézmény érdekében szükséges reformot kell alkotni, nem mentőakciót indítunk meg, hanem

igazságügyi reformot sürgetünk, a közjegyzői intézmény fennmaradását és célját egymással kongruens tényeknek tartjuk, emelkedettebb szellemmel gondolkozunk, amikor azt állítjuk, hogy *az intézmény csak úgy maradhat fenn, ha eredeti célja megvalósítása érdekében újjászervezzük.*

Nem vitás, hogy az intézményre szükség van, tehát eredeti és valódi célját meg kell valósítani, vagyis meg kell reformálni és pedig sürgősen.

A mai jogállapot a közjegyzői intézménynek jogszolgáltatási hivatását három csoportba sorozza: a sajátképpen közjegyzői teendők, vagyis megkeresésre magánjogi hatású tényeknek közhitelességű tanúsítása (közokiratok felvétele, végrendelkezések felvétele, — felek jogcselekményeinek tanúsítása — és saját megállapításainak tanúsítása) továbbá a tulajdonképpen bírói hatáskörbe utalt némely perenkívüli eljárás meghatározott teendőinek ellátása (bírói és gyámhatósági megbízások teljesítése) s végül nem peres ügyekben (Kjt. 55. §.) ügyfeleknek képviselése.

A megalkotandó reformmal kapcsolatos feladatok megvalósításánál tömörítetten összegezve a következők a legközelebbi célok:

a most megállapított egymás mellé rendelt hivatási körök kerületeinek megtágítása (vagyis a közjegyzői tanúsítás kötelező igénybevételének esetei, az ideutalt jogcselekmények felsorolása kizárólagossági alapon) annak kihangsúlyozásával, hogy tanúsítás tárgya csak jogi hatállyal bíró, különleges szakértelmet nem igénylő tény lehet és annak megállapításával, hogy e tanúsításokkal szemben a peres eljárásban is, bizonyítás el nem rendelhető és ennek megfelelően meghatározott esetekben teljes bizonyító erő, ellenbizonyítás kirekesztése, közvetlen végrehajthatóságnak biztosítása — s itt kell megállapítani a tanúsításokra vonatkozó közös és különös eljárási szabályokat, meghatározni a felveendő okiratok külső alakját, korlátozni a tanúsításra való jogosultságot, személyi, tárgyi, közjogi, időbeli és területi szempontok szerint;

az eddigi bírói ellenőrzés alatt teljesített teendőknek függetlenítése, annak megállapítása különösen, hogy az örökösödési eljárás megindítása és célja — a hagyaték átadása — kizárólag közjegyzői feladat, a közjegyző nem a bírói teendőket előkészítő megbízott, de az eljárás megindításától annak befejezéséig felmerülő minden feladat teljesítésére hivatott igazságügyi közeg s ezenfelül a tulajdonképpen nem bírói hatáskörbe tartozó és ezidő-

szerint hibásan odautalt perenkívüli eljárások eliatására alkalmas közhivatalnok;

a közjegyzőt meg kell, hogy illesse a képviselési jog szóbeli tárgyalásokon és alaki szabályokhoz nem kötött eljárásban, a közjegyző mindennemű magánmegbízást elvállalhat, okiratokat, értékeket megőriz (nem a tanúsításon, hanem a megőrzésen lévén a súlypont s a megőrzés magánmegbízás s nem mintegy bírói letét),

távolabbi célok és megvalósítandó feladatok a szervezeti kérdések pontos megoldása, a minősítés, kötelező közjegyzői gyakorlat, a közszolgálati minőség és viszony megállapítása, a közjegyzőjelöltek és helyettesek szolgálati pragmatikája, a közjegyzői díjak, az igazgatási kérdések, — új állások rendszerítése, — felügyelet, önkormányzat, felelősség, fegyelmi eljárás és az ügyvitel reformja.

I. A magánjogi hatású tényeknek közhitelességű tanúsítása ma szűk körben történik, minthogy a közjegyzői közreműködés szükségszerű és kötelező igénybevételének előírt esetei csekély számúak. Ennek az oka részben az, hogy a köztudatban nincsen meg a közokiratok eminens jelentőségének fontossága, nincs még felismerve a magán- és közokirat hatásainak különfélesége, tételes intézkedések nem biztosítják megfelelően a közokirat döntő bizonyító erejét, de részben és legfőképpen, mert az emberek nagy csoportja érzi az okiratok szerkesztésére való elhivatottságot és ezt a hamis érzést megerősíti és fokozza az állami hatalom, amikor közegeinek egy részét — községi jegyzők — okiratok felvételére szabadalmaztatja. Ma a helyzet az, hogy a közjegyző kötelező igénybevétele csak a házastársaknak egymást érdeklő, továbbá az akaratkijelentésben és észlelésben testi fogyatkozásuk miatt akadályozott egyének jogcselekményeire szorítkozik. Holott jogászai közhely, hogy az anyagi jogviták és az olyan pereskedések elé kell gátat emelni, „melyek az ügyleti akaratnyilvánítás meggondolatlanságára és felületességére vezethetők vissza, a gyakran megbízhatatlan tanúbizonyítás helyébe nagyobb tért kell biztosítani az okirati bizonyításnak“, (Jogügyletek írásbafoglalásáról beterjesztett törvényjavaslat indokolása) a közjegyzői tanúsítást a jogvédelem leghathatósabb eszközévé kell intézményesíteni, igénybevételét a mai állapotnál tágasabb körben kötelezővé tenni, így a szerződési alakszabadságot szűk körre korlátozni, arra a körre, melyben a forgalom gyorsasága minden gátlást kizár, így a nemzetközi vonatkozásoknál fogva a külfölddel lehetőleg azonos alapelvek szerint szabályozott kötelmi jog terére, viszont megszorítani a dologi jog, főleg azonban a

családi és öröklési jog számos jogügyleténél, a házassági vagyoni jog területén, különösen az öröknagyó akaratának kifejezésekor. Az ügyletet kötő felek valódi szerződési akaratának egyszerű — okirati — bizonyítás útján való kiderítését lehetővé kell tenni s ezzel a forgalom biztonságát növelni, a jogügyletek megkötésénél elburjánzott visszaéléseket megelőzni, a közérdek esetleges sérelmét kizárni s ezáltal egyszersmind a bíróságokat az anyagi jogviták nagy részétől tehermentesíteni, a bizonyítást leegyszerűsíteni, ami a mai — csupán a bürokrácia túltengését megszüntető — alaki egyszerűsítések helyett lényeges könnyítést jelent a bíróságok munkaterhe tekintetében, nem retrogád irányzatú, mert a jövő fejlődésnek egyik első lépése és bizonyos ügyletek tartalmával összefüggő jelenség a szoros okirati forma.

A közokirati kényszert „mindazokra a jogügyletekre ki kell terjeszteni, melyek tartalmuk fontossága és következményeik nagyobb veszélyessége miatt alaposabb megfontolást és a lehetőség szerint szabatos akaratkijelentést igényelnek“. (Min. ind.) Nevezetesen kötelező kell, hogy legyen mindazoknak a jogügyleteknek közokiratba foglalása, melyek a szerződést kötő felek személyes viszonyainak jövőbeli alakulására vonatkoznak, melyek bonyolult jogviszonyokat létesítenek, ahol a közokirati forma ünnepélyessége és nyilvános jellege megoltalmazza az akaratnyilvánítás szabadságát és megfontoltságát s ahol a jóhiszemű harmadik személyek érdekeinek megvédéséről van szó, amikor a jogügyletet megkötő személyek családi viszonyai folytán a megkötött ügyletek vagyoni jogi hatása nem állapítható meg s amikor a szorosan megszabott alakszerűségek biztosítják a jogok kijátszási lehetőségének eliminálását, a hitelezők érdekeit. Ezért az idegen személyek által alakszerűtlenül megkötött ügyleteket egymással családi kapcsolatban álló személyek csakis közokiratba foglalva köthetnek s ez az alakszerűségben jelentkező szigor alkalmazandó a házastársak körén túl a gyám és gyámolt, szülő és gyermek, gondnok és gondnokolt közötti minden jogügyletnél.

Végül a közokirati alak szükséges, amikor közérdek a megbízhatatlan tanúbizonyítás helyébe az okirati bizonyítást helyezni.

Tehát a jogügylet formakényszere sohasem a szolgáltatás értékéből kiinduló szabály, mert a szolgáltatás értékét a formakényszer megkerülése végett a felek a valóságtól eltérően vallhatják be — érték eltitkolás — egyedül döntő szempont ennél a protektív célú intézkedésnél magának a jogügyletnek jogi minősítése, a szer-

ződés természetében rejlő veszélyesség és szigorúság. És így az egyoldalú jognyilatkozatnak és szerződésnek közokiratba foglalása szükséges a következő esetekben:

1. Házastársaknak és jegyeseknek egymásközötti vagy egymás javára szóló mindennemű élők közötti jogügyletei, különösen:

a) a házasságra lépés előtt vagy után kötött házassági szerződéshez, mely a házasság fennállásának idejére vagy megszűnésének esetére a vagyoni viszonyokat szabályozza, hozomány átadásához és átvételéhez, hitbér vagy viszonthitbér rendelkezéséhez, közszerzemény vagy vagyonközösség megállapításához vagy kizárásához,

b) gyermektartási kötelezettség elvállalásához, mérvének szabályozásához, gyermekek elhelyezésének kérdéséhez, ideiglenes vagy végleges nőtartás és az özvegyet megillető jogok rendezéséhez;

c) a házastársi viszonyból szorosan következő valamennyi vagyoni jogi szerződéshez, különösen adásvételi, ajándékozási, csere és kölcsönszerződéshez, három évnél hosszabb tartamú és ingatlanra vonatkozó bérleti és haszonbérleti szerződéshez, tartozás elismeréshez, ingyenes vagy visszterhes engedményhez, valamint élők közötti minden olyan jogügyletnek, melynél az írásbeli alak kötelezően előírva van,

d) általános meghatalmazáshoz, továbbá azokhoz a különös meghatalmazásokhoz, melyek váltóbeli kötelezettség elvállalására, kölcsön felvételére, tartozás elismerésére, követelések elengedésére, vagy olyan jogügyletnek harmadik személlyel létesítésére irányulnak, mely az írásbeli alakhoz kötve van,

e) házastársért és jegyesért való kötelezettség vállaláshoz.

2. Egyenesági rokonok, gyám és gyámolt, gondnok és gondnokolt egymásközötti jogügyletei közül:

a) meglevő vagyonnak mint egésznek vagy hányadrészének átruházásához, vagy haszonélvezettel való megterheléséhez,

b) általános meghatalmazáshoz, továbbá olyan meghatalmazáshoz, mely váltóbeli kötelezettség vállalására, vagy az előbbi pontban megjelölt jogügyletnek harmadik személlyel létesítésére irányul.

3. Örökbefogadási szerződés, valamint az ezt módosító, vagy felbontó szerződés megkötése,

4. törvényesítés, házasságon kívül született gyermek atyaságának elismerése, kiskorú törvénytelen gyermek gyámjának a törvényesítéshez való hozzájárulása,

5. törvényes öröklésre hivatott örökösöknek öröklési váro-

mányuk tárgyában a még nyílt hagyatéokra egymással kötött szerződése,

6. megnyílt örökség vételére, elidegenítésére és a megvett örökség tovább eladására vonatkozó szerződés,

7. az örökhagyóval kötött olyan szerződés, mellyel a törvényes öröklésre hivatott személy, az örökhagyó házastársa vagy jegyese vagy az örökhagyó által végintézkedéssel már részesített személy egészben vagy részben lemond törvényes öröklési jogáról, illetve öröklési várományáról és az ilyen lemondás hatályát megszüntető szerződés,

8. az örökösnek vagy hagyományosnak az örökség vagy hagyomány elfogadását vagy visszautasítását tartalmazó, vagy az elfogadást vagy visszautasítást megtámadó nyilatkozata, illetőleg ezekre vonatkozó meghatalmazás,

9. az örökösnek örökrészéről, mint egészről való szerződéses rendelkezése,

10. örökösödési osztályegység,

11. közös végrendeletek, halálesetre szóló ajándékozások és öröklési szerződések, utóbbiak akkor is, ha azok nem házastársak vagy jegyesek között kötöttek,

12. vakok, siketnémák, olvasni nem tudó siketek, írni nem tudó némák jogügyletei, különösen a nem közokirati kényszer alá eső, de írásbeli alakhoz kötött jogügyletek és az ily személyek részéről adott általános és olyan meghatalmazások, melyek váltóbeli kötelezettség vállalására, kölcsönök felvételére, tartozás elismerésre, vagy közokirati kényszer alá eső jogügyletek létesítésére irányulnak; végül írni-olvasni nem tudók végintézkedései,

13. meglevő vagyonnak mint egésznek vagy hányadrészének, de nem egyedileg meghatározott egyes vagyontárgyaknak átruházása vagy hasznélvezettel terhelése,

14. ötven kat. holdnál nagyobb ingatlanra vonatkozó haszonbérlet, továbbá bármely ingatlanra vonatkozó bérlet vagy haszonbérlet, ha a felmondási jog hat évnél hosszabb időre kizáratik,

15. ajándékozási ígéret, az ajándékozó engedmény, és az ajándékozó elengedés, kivéve, ha az átruházott vagy elengedett követelés okiraton alapszik és az okiratot át vagy visszaadják, vagy ha az ajándékozó az engedményről az adóst írásban értesíti,

16. alapítványt élők között rendelő ügylet,

17. más személynek életfogytig tartó tartására kötelező szerződés, valamint az oly szerződés, mellyel valaki ingatlan vagyont

oly kötelezettséggel vesz át, hogy annak fejében az átruházót vagy házastársát vagy mindkettőjüket életfogytiglan ellátásban részesíti vagy ellátásuk céljából életük fogytáig meghatározott szolgáltatásokat teljesít, részükre vagy e célból az ingatlan egyes részeinek életfogytig tartó használatát vagy hasznélvezetét engedi meg nekik,

18. oly szerződés, mely tartás, ellátás vagy életjáradék jövőbeli szolgáltatásának megalapítására, rendezésére vagy megváltására irányul,

19. a vagyonközösség megszüntetése.

Hangsúlyozzuk, hogy a most felsorolt jogügyleteknek kvalifikált írásba foglalását — a közokirati kényszer — tartjuk egyedül alkalmasnak a cél elérésére, az előzetes jogvédelem kiépítésére, a jogviták csökkentésére és a bíróságok tehermentesítésére. És ha futólagos bíráló a közokirati kényszer alkalmazási körét túlzottan nagy kerületűnek tartja, erre az aggodalomra a közjegyzői intézményt életre hívó törvény indoklásával felelünk „a közokiratok intézményének és egyáltalában a magánjogi téren szükséges jogbiztonsági előintézkedéseknek összes teendői a behozandó közjegyzői intézet kizárólagos hivatási hatáskörébe soroltassanak“ — és a Mtjav. indoklása, mely magát a közjegyzői formát is csak ezidőszert (1901.) tartja el nem érhetőnek, de kiemeli, hogy „ez nem jelenti azt, hogy a viszonyok megváltoztával, különösen ha a közjegyzői állások szaporíthatnak, az ingatlanok tulajdonának átruházása közjegyzői okirat felvételéhez legyen, mint előfeltételhez kötve“. — A viszonyok megváltoztak, az állások is szaporíthatnak, de a providens törvényalkotó szándékának megvalósítása, annak államérdeke fontossága dacára, elmaradt.

II. Az új közjegyzői rendtartás a közokirati kényszer alá eső jognyilatkozatok és szerződések taxatív felsorolását kell, hogy tartalmazza, minthogy csak a közjegyző (akadályoztatása esetén vagy a törvényben meghatározandó esetekben a járásbíróság elnöke) vehet fel közokiratokat. De mert — az előbb kifejtendők szerint — a közjegyző magánokiratot is felvehet s mert az okirati kényszer megállapítása esetén a köz és magánokiratok felvételére illetékes személyeket mereven egymástól elkülöníteni nem lehet, az új közjegyzői rendtartás megalkotásával egyidejűleg, mint ennek és a magánjogi törvényjavaslatnak függvényét, a kodex anticipálását, törvény erejére kell emelni az okirati kényszerről szóló, a képviselőház igazságügyi bizottsága által már elfogadott javaslatot és meghatározni azokat a jogügyleteket, melyeknél kívánatos az

eddiggi alakszabadság megszüntetése, az írásbeliségnek az okiratba foglalásnak obligatorius volta, megállapítani a telekkönyvi bejegyzés alapjául szolgáló okiratok és beadványok alakszerűségét és megállapítani, hogy okiratokat csak közjegyző, ügyvédi kamara tagjaként működő ügyvéd, illetőleg a megnevezendő közintézmények törvényes képviselői szerkeszthetnek. Emlékeztetbe idézzük az okirati kényszerről szóló törvényjavaslatnak a képviselőház igazságügyi bizottsága által elfogadott szövegét. Részletes megbeszélést a kérdés megalkotandó közjegyzői reformmal egyidejűleg a megemlítettéken felül azért igényel, mert a megelőző jogvédelem feladatának teljesítése akkor kielégítő, ha az új kj. rdts. és az okirati kényszer kodifikálása egyidejűleg történik és mert a törvényjavaslat célját bizonyos tekintetben másképen érzük el és mert a közjegyzői intézmény szempontjából lényeges módosítások nélkülözhetetlenek.

Az unalomig idézett találó megjegyzések már közhelyekké váltak s így csak érintjük a kérdést: a községi jegyzők törvényben biztosított okirati szerkesztési hivatása és működése intézményesen és kifejezetten meg kell, hogy szüntetve legyen. A lefolytatott ankétek, a szakszerű tanulmányok logikus okfejtései mindabban csucsosodnak ki, hogy elvileg nem lehet a községi jegyző érdektelen, hivatali függősége és hivatali hatóságánál fogva a hozzája forduló ügyfelek magánjogi ügyeiben „mert ha a felek magánügyeibe nyert betekintést nem használja fel a gondjaira bízott közérdek javára, ez el a lelkiismeretbeli hivatali kötelességérzetével kerülhet összeütközésbe, míg ha a magánmunkálatok körében tudomására jutott adatokat a felekkel szemben hivatali jogkörének gyakorlása közben használja fel, ezzel a felek bizalmát veszti el“ (Köt. írásba fogl. tvjav. indokolása) Az okiratszerkesztési területről a községi jegyzőknek és más vadorzóknak kitiltására a jogügyletek írásba foglalását rendelő törvény szerkesztője — tehát hivatalos hely — ad indokolást. S ezért mellőzzük a kitiltás egyéb okainak részletes megbeszélését. Amilyen helytálló érvelés álláspontunk mellett a községi jegyzők jogi felkészültségének hiánya, az ügyvédi és közjegyzői hivatásnak az okiratolásra való kizárólagos hivatottsága, a bizonyos mértékig közigazgatási ítéleteket mondó állami közeg ezzel ellentétes tanácsadó és vagyoni viszonyokat szabályozó magánműködése, az egy személyben egyesülő köztisztviselő és magánmegbízott, épen oly tarthatatlan az az álláspont, mely a jegyzői magánmunkálatok jogosultságát

azzal indokolja meg, hogy nem terhelhető meg a falusi lakosság azzal, hogy okirati szabályozást igénylő magánjogi ügyeiben a más községben levő ügyvédet vagy közjegyzőt keresse fel és azzal, hogy ennek folytán költségtöbblete legyen. Egy megfelelően összeállított statisztika igazolná, hogy egy embernek egész életében írásba foglalandó jogügylete nincsen több, mint pere (polgári vagy büntető, peres fél vagy tanu minőségben) s amint természetes és elfogadott, hogy egyedül kényelmi szempontból minden faluban bíróságot szervezni nem lehet s önként értetődő, hogy a falusi lakosság meg a bírósághoz s nem megfordítva, épen olyan természetes és elfogadott kell, hogy legyen esetleg az egész életre kiható, generációk vagyoni viszonyait szabályozó jogügyletek alkotásánál is az, hogy a megkereső ügyfél keresi fel a szakképzett tanácsadót, a költségtöbblet szociális zamatú és a proletár falusiak érdekeit feltüntető hamis szofizmája, csak tartalom nélküli frázis, hiszen a közjegyzői alacsony díjak nem magasabbak a jegyzők által *tényleg* beszédett összegnél s figyelembe kell venni a törvényesen elismert és egyéb zugirások közvetett díjait és költségeit, a kitermelt okiratokból származó perek esetleg elviselhetetlenül magas költségeit, mindennemű erkölcsi és anyagi hátrányait s akkor nyilvánvaló lesz, hogy a közjegyzőhöz beutazó falusi ember fáradtsága és költsége búsán megtérül azzal, hogy okiratához olcsón, gyorsan és permentesen jut. Az igazi szociális intézkedés lenne a közokirati kényszer alá eső okiratok költségeinek apasztása a bizonyos értékhatárig megadandó illetékmentességgel, az okiratok és kiadmányainak bélyegmentességével, ami a közjegyzők amúgy is alacsony díjszabását tekintve a hivatásos okiratoló közeg és a kontár írástudók közötti, a költségek szempontjából tekintett, különbséget teljesen nivellálja.

Nekünk eminens kari érdekünk — az általános jogpolitikai szempontoktól eltekintve — a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése és annak a reformmal egyidejű megállapítása, hogy a szerződésnek vagy az egyoldalú jognyilatkozatnak írásba foglalása szükséges a következő esetekben:

1. ingatlan adásvétele és egyéb oly szerződés, amellyel valaki ingatlant visszteher fejében vagy e nélkül átruház, vagy az átruházásra kötelezettséget vállal; ingatlant terhelő dologi jog megállapítása, ilyen jognak terhelése vagy ezekre irányuló kötelezettség vállalása

2. eladott ingó dolog tulajdonjogának fenntartása a vételár megfizetéséig még akkor is, ha az ügylet kereskedelmi ügylet

3. szolgálati szerződésnél a megszolgált munkabér vagy egy része elvesztésének kikötése, ha ilyen kikötés érvényes

4. kezesség vállalása

5. kötbér vállalása vagy valamely cselekmény véghezvitelének vagy véghez nem vitelének, teljesítésnek vagy nem kellő teljesítésnek esetére kötbér kikötése

6. általános meghatalmazás, továbbá olyan különös meghatalmazás, mely kötelezően írásba foglalandó jogügylet megkötésére jogosít.

A közokirati kényszernek az új közjegyzői rendtartásba való befoglalása, illetőleg külön törvénybe foglalása akkor teljesíti valódi feladatát a per és jogviták megelőzését és a bíróságok tehermentesítését, ha azzal egyidejűleg, a képviselőház igazságügyi bizottságának helyes állásfoglalása szerint, a telekkönyvi bejegyzés alapjául szolgáló okiratok és beadványok alakszerűségét is megállapítja. Még pedig olyképen, hogy egyrészt kimondja, hogy telekkönyvi jognak jogügyleti megalapítása, annak megváltoztatása vagy megszüntetése csak okiratban történhetik és a telekkönyvi hatóság csak okirat alapján rendelheti el telekkönyvi jogok megalapítását, megváltoztatását vagy megszüntetését és — a törlés kivételével — bekebelezés csak akkor rendelhető el, ha a bekebelezés alapjául közokirat szolgál, vagy ha a magánokiratot közjegyző vagy ügyvéd készítette és *ezenfelül* a bekebelezést kérő beadványon annak a személynek személyazonosságát és aláírásának valódiságát, aki ellen a bekebelezés irányul, királyi közjegyző hitelesíti, az okirat felolvasásának és megmagyarázásának kötelező előírásával.

Ez az egyedüli biztosíték arra, hogy a megelőző jogvédelem hatályos lesz, a selejtes magánokiratok elszaporodása megakadályoztatik, a telekkönyvnek közhitelt biztosítóan vezetettnek (színtelt, hamisított, eredetileg érvénytelen szerződések és jognyilatkozatok alapján nem történhetnek bejegyzések) a szabatos és világos tartalmú beadványokkal a telekkönyvi hatóság munkája csökken és megvalósul az őseredeti hazai jogfelfogás, mely az ingatlanokra vonatkozó összes jogügyleteket a káptalanra, hiteles helyre, földesúri hatóságra, de sohasem a kontárokra bízta. Megvalósulnak továbbá az eredeti célok, melyeket az 1874. évi közjegyzői törvény eredeti javaslata jelöl meg amikor az ingatlanok tulajdonjogának

átruházása iránt kötött szerződéseknél közjegyzői okiratot kívánt meg, mert „... ha ily jogügyletek fölött magánokirat vétetik fel, ezt többnyire zugirász és tudatlan egyén szerkeszti... a közjegyző felelős, míg a zugirász felügyelet alatt nem áll és szabadon sarcol... a közjegyzői kényszerhez hasonló intézkedés Magyarországon nem új, de másutt is a közjegyzőségi kényszer hosszabb tapasztalatai után a legüdvösebbnek bizonyult...“ s melyet a Mtjav. eredeti indokolása is kifejez „az a cél, melyet az okirati kényszer által el akarunk élni, teljesebben és biztosabban úgy volna elérhető, ha az ingatlan tulajdonának átruházását tárgyazó szerződés érvényességéhez *közjegyzői okiratot* kívánnánk.“

Tulságosan respektáljuk a testvér ügyvédi intézmény jogos érdekeit, amikor a közokirati kényszer alá eső okiratok körén kívül helyezük el az ingatlanra vonatkozó jogok jogügyleti megalapításának és megváltoztatásának eseteit s ott csak egyszerű okirati formát kívánunk s a kötelező hitelesítést csak a telekkönyvi beadványoknál, de amikor ezt a liberalizmusunkat kifejezésre juttatjuk, nem mulasztjuk el a halottaknak kijáró köteles dicséret mellett hivatali elődeinknek azt a kényelem szeretetét és az intézmény sorsa iránti részvétlenségét megemlíteni, mely pigra massa-ként elnézte az ősi jogok elsikkadását, az intézmény megalakításakor kitűzött céloktól való tudatos eltávolodást s elszenvet a megszerzett jogokból való kisemmizést. Nekünk kötelességünk most, az intézmény hatvanadik születésnapjára visszaszerelni minden jogot, mely valaha is a hiteles helyeket megillette s megvalósítani maradéktalanul az eredeti célokat.

A minősített és egyszerű okiratba foglalás eseteinek felsorolásával kapcsolatosan törvényes intézkedés tárgyát kell, hogy képezzék a törvényesen megszabott alak hiányának közetkezményei, az utólagos teljesítésnek az alakszerűséget pótló volta, úgy azonban, hogy közokirat eseteiben az elfogadott teljesítés dacára a jogügylet vagy nyilatkozat érvényessé nem válik. (Hivatkozva az ex post vitatható érvényessé emelés tekintetében hozott C 1128/1930 számú ítéletre, mely nőtartás díj fizetés iránti kötelezettséget állapít meg okirati lekötözés nélkül teljesített szóbeli megállapodás alapján) Intézkedni kell az irányban is, hogy melyek a jogügyleteknek azok a részei, amelyeknek a szerződésről kiállított okiratba való felvétele az érvényességnek elengedhetetlen feltétele, vagyis meg kell állapítani pozitív és negatív irányban a szerződések okiratba foglalandó tartalmát; intézkedni kell a szer-

zódéseket megelőző és azzal párhuzamosan tett nyilatkozatok érvényéről s az előszerződésekről.

III. A. A közjegyző hatáskörének kiterjesztése és közreműködése lehetőségeinek a közokirati kényszer alá eső jogügyletek számának felemelésével való megszorítása akkor lesz az intézmény érdeke, ha a megelőző jogvédelem szilárd alapokra lesz helyezve és a jogbiztonság megerősítve azzal, hogy a közjegyzői okirat bizonyító erejét növeljük és az annak alapján fogantatható végrehajtást egyszerűsítjük, a közvetlen végrehajtás elé ezidőszert emelkedő akadályokat lebontjuk. Nem az a lényeges, hogy a közokiratok köre táguljon, sok legyen a közokiratköteles jogügylet, hanem az a fontos, hogy a közjegyző által felvett okirat minden más okiratnál nagyobb és teljesebb jogi bizonyosságot teremtsen. Ha korlátozzuk az egyént, hogy bizonyos jogviszonyokat csak meghatározott alakban létesíthet és csak az ilyen előírt alakban megkötött jogviszonyokat ismerjük el, ha az alakszabadságot megkötjük, ha külön intézményt — a közjegyzőséget — szervezünk meg a különös alakú és különös jogi hatású okiratok felvételére, akkor a jogbiztonság előmozdításához vezető következő lépés az így megszervezett intézmény által felvett okiratok feltétlen bizonyító erejének törvényes megállapítása, a közhitelesség privilegiumának korlátlanúsága és annak kimondása, hogy a közjegyző által kiadott tanúsítások a bírói ítélettel teljesen egyenértékűek.

A ma érvényben levő közjegyzői rendtartás és az egyéb jogszabályok a közjegyző által felvett okiratokat értékben nemcsak, hogy nem párhuzamosítják a bírói ítélettel, hanem még a magánokiratnál is értéktelenebbé teszik, s hiába olvassuk a kodifikátor indokolását „a jogpolitika egyik fontos feladata pedig az, hogy az okiratoknak bizonyos előnyökkel való felruházásával azok kiállítására buzdítson, mert azokkal a jogbiztonság erősödik, a perek rövidebbekké és kevésbé költségesekké lesznek“ (Pp. min. ind.) A valóság az, hogy a közjegyzői rendtartás alkotásakor a közokirat az ellenkező bizonyításáig valónak volt tekintendő, a közokirattal szemben ellenbizonyítás nem létezett. ma pedig bizonyítható, hogy a közokiratba foglalt hatósági intézkedés, határozat, nyilatkozat nem történt meg, nem úgy, ott, akkor történt, mintahogyan az okirat feltünteti, bizonyítható, hogy az okirattal tanúsított nyilatkozat vagy tény helytelenül van tanúsítva, hogy az a személy, akinek ténye vagy nyilatkozata tanúsítatik nem azonos a tényleg eljáró

vagy nyilatkozó személlyel, hogy egyáltalában nem, vagy nem úgy nyilatkozott, s ez a bizonyítás minden bizonyítékkal, tehát akár az okirat felvételét követő esztendők után kihallgatott tanuk vallomásával is eszközölhető, és így az ellenbizonyítás ma ki van terjesztve az okirat elvileg bizonyítás tárgyát képezhető objektív tartalmán túl annak bevezető és befejező záradékaira is, valamint a közjegyzői okirat záradékában tanúsított alakszerűségek betartása tekintetében is. Felette széles árok van ásva, a megtámadhatatlanságot nézve, a bíró ítélete és a közjegyző okirata között, az ítéleti tényállás megtámadása vagy abszolút módon ki van zárva (felülvizsgálat, semmisségi panasz esetén) vagy relativvé téve azzal, hogy csak a tárgyalási jegyzőkönyv és mellékletei ronthatják le „a tárgyalásra megszabott alakszerűségek megtartása csak a tárgyalási jegyzőkönyvvel bizonyítható“ a közjegyző okirata alakilag, tartalmilag, valódisága tekintetében egyaránt megtámadható, holott bírós közjegyző azonos képesítésű, gyakorlatú, jóformán teljesen azonos fegyelmi szabályok alatt álló, esküt tett igazságügyi tényező, az utóbbi hivatása a jogbiztonságot fokozó megelőző jogvédelem, az előbbié pedig a megsértett jogbiztonságnak megtorlással való helyreállítása, a bíró ítéletében — csakugy mint a közjegyző okiratában — a felek szóbeli előadásának megtörténtét bizonyítja, de nem azt, hogy a felek a valóságot adták elő.

Nem akarjuk eltúlozni a kérdés jelentőségét, elismerjük bizonyos esetekben a materiális ellenbizonyítás lehetőségét, amikor az a lényeges és eldöntő, hogy „az okiratban foglalt nyilatkozatnak vagy tanúsított ténynek minő jelentősége van a bizonyítandó tény szempontjából“ (Gaupp-Stein) de ez nem a bizonyítás megengedhetőségének kérdése, hanem a magánjogi törvénykönyv jogszabályaival az okiratok tartalmának megtámadása tekintetében szabályozandó tétel. De perrendtartásilag megengedni — külföldi jogok mintájára — a korlátlan bizonyítási lehetőséget, valóban nem egyéb, mint az igazságszolgáltatás egy pillérének kidöntése. Az anyagi igazság szempontjából közömbös kérdés és csak az anyagi jog rovására megy az eljárási alakszerűségeknek bizonyítása, annál is inkább, mert az alakszerűség az okirat megszületése pillanatában, a tanúsított alakszerűség létrejöttével egyidejűleg perenkívül az okirattal s a közjegyző által bizonyítva van és így később a peres eljárásban — a közjegyzővel szemben — a peres felek által már nem bizonyítható.

A közjegyzői okirattal szemben a korlátlan ellenbizonyítás a

közjegyzői okiratnak a magánokirat színvonala és értéke alá süllyesztését jelentí. A közjegyzői okirat számos alakszerűsége, ezeknek körülményesebb volta a megállapított szigorú ügyviteli szabályok, a konok perlekedő, vagy a pert elhuzni akaró peres fél részére a támadási felületet megnagyobbítják, a támadást és védekezést megkönnyítik, a pert bonyolultabbá teszik, az okira hivatkozó peres fél kockázatát növelik, s így „az okiratoknak bizonyos előnyökkel való felruházása“ virtuális értékű, az igazságszolgáltatási érdekesélyeztetett, így a közjegyzői okirat nemcsak, hogy nem előzi meg a pereket, hanem azokat szaporítja, felduzzasztja, a bíróságok terhét növeli, melyek alól azokat egyedül a jogorvoslati lehetőségek leépítésével mentesíteni amugy sem lehet.

A közjegyzői reform feladata tehát annak, az ugyancsak az intézmény létesítésekor érvényben volt eredeti és alapvető intézkedésnek törvényes megvalósítása, mely szerint közjegyzői okirattal szemben ellenbizonyítás nincs megengedve.

B. A reform feladata olyan jogszabály megalkotása, mely a közjegyzői okirat alapján végrehajtási jogot biztosít, ha az adós a közokiratban meghatározott összegű készpénz fizetésére, helyettesíthető dolgok vagy értékpapírok átadására magát kötelezi, s a teljesítés ideje és az a feltétel, melynek bekövetkeztétől a teljesítés függ, meg van állapítva, az adós a közvetlen végrehajtásnak magát aláveti és kijelöli azokat az ingókat vagy ingatlan vagyont, melyekre a végrehajtást megengedi, illetőleg korlátozza. Az ekképen kiállított okira az egyéb feltételek fennforgása esetén a kiállító közjegyző vezeti rá a végrehajthatósági záradékot „ennek az okiratnak alapján kielégítési végrehajtásnak van helye“ és a kiküldött a végrehajtást kérő megkeresésére az ezen záradékkal ellátott kiadmány alapján a végrehajtást *birói intézkedés nélkül* foganatosítja. Ha a kiadvány alapján birói végrehajtásnak nincs helye, a végrehajtás elrendelésének hatályon kívül helyezését lehet kérni annál a járásbírósnál, melynek területén a végrehajtást először foganatosították (Te. 64. §.) ha pedig a végrehajtás előfeltételei egészben vagy részben hiányoznak, a Ppé. 39. és 40. §-ai szerint a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt per indítható.

A közjegyzői okirat ilyen végrehajthatóságának biztosítása logikus. Ha a Te. szerint egyszerűsíteni kell a törvénykezési eljárást a bíróságokat tehermentesíteni, ha a végrehajtható bírósági kiadmányt még a bíróság elnöke által felhatalmazott bírósági hivatalnok is

kiállíthatja, akkor önként következő, hogy a közjegyző is tanúsíthatja okiratának végrehajthatóságát, az ügyvédi kamarához hasonlóan mintegy elrendelheti a végrehajtást, mi által egyszerűsít, tehermentesít, és okiratának értékét emeli.

Kétségtelen, hogy a Te. megalkotásakor ez a kézenfekvő rendelkezés megfelelő közjegyzői kamarai intervenció útján és esetén a törvényben helyet kapott volna, ezt a mulasztást az egyéb hibák kijavításakor pótolni kell,

(Folytatjuk.)

Közjegyzői ténytanúsítások.

A közjegyzői rendtartás 97. §-ában említett ténytanúsítások tekintetében a törvény intencióival, a közjegyzői működés komolyságával és jogszolgáltatási fontosságával nem mindenben összeférhető gyakorlat fejlődött ki. Ennek oka volt egyrészt az, hogy a fejlődő élet e részben igen komoly judiciumot igénylő problémák elé állította a közjegyzőt s más részről pedig az, hogy a gyakorlat ily irányú kilengéseivel szemben a közjegyzők a hivatalos álláspont ismeretét nélkülözni voltak kénytelenek.

A budapesti közjegyzői kamara két adott esettel kapcsolatosan nyilatkozattételre hívta fel a ténytanúsításoknál közreműködött közjegyzőt s ennek alapján 91/1934. szám alatt elvi jelentőségű határozatot hozott, amelynek egész terjedelmében való közlésére a Kir. Közjegyzők Közlönye szerkesztőségét azzal kérte fel, hogy e közlés útján hívja fel a kamara kötelékébe tartozó közjegyzőket, hogy adott esetekben ebben a határozatban lefektetett álláspontjához — követendő eljárásuknál fegyelmi felelősség terhe mellett — ragaszkodjanak.

A határozatot, amelyet egyébként *Hedry Aladár dr.* budapesti kir. közjegyző, az ügy előadója körültekintő alapossgal, komoly jogász felkészültséggel szerkesztett, az alábbiakban közöljük:

Határozat:

A kamara a betérjesztett jegyzőkönyvmásolatok átvizsgálása alapján megállapítja, hogy N. N. kir. közjegyző által egy lapvállalat egyik akciójával kapcsolatosan eszközölt ténytanúsítás, valamint az ugyanezen kir. közjegyző által egy részvénytársaság árszállításával kapcsolatban foganatosított ténytanúsítás az 1874. XXXV. t. c. 97. §-ában megengedett ténytanúsítások körét túlhaladta s hogy az

ilyenmő tanusítások állandósulása a közjegyzői tekintély és a köz-hitelesség elvének csökkentésére lenne alkalmas;

amihez képest a kamara az 1874. XXXV. t. c. 168. §-ának második bekezdése alapján *utasítja* N. N. kir. közjegyzőt, hogy hasonló tanusítások eszközésétől a jövőben tartózkodjék.

Indokolás:

A kamara jelen határozatát megelőzően már állást foglalt abban az irányban, hogy az újabban mind gyakrabban előforduló, napilapokban és üzletek kirakataiban nem egyszer szószerinti másolatban vagy facsimilében közölt és reklám gyanánt szolgáló közjegyzői ténytanusítások alkalmasak arra, hogy a közjegyzői tanusítvány köz-hitelességét s a közjegyzői intézménynek évtizedeken át lankadatlan munkássággal s a legemelkedettebb etikai felfogás szigorú érvényesítésével megszerzett és még a jelen válságos időben is mocsoktalanul megtartott nevét és tekintélyét teljesen lejá-rassák, vagy legalább is csökkentésék. — E szempontból tehát szükségesnek találta a kamara azt, hogy a tudomására jutott, N. N. kir. közjegyző által eszközölt két fentebb körülírt ténytanusítást tör-vényadta felügyeleti jogánál fogva vizsgálat alá vegye és elbírálja.

E vizsgálat megejtésénél a kamarát a következő megfonto-lások vezették:

Az 1874. évi XXXV. t.-c. 97. §-a kimondja, hogy „egyéb tényeknek *jelesül* árverési, árlejtési és ajánlati tárgyalásoknak, vagy kisorsolásoknak tanusítására is van jogosítva a közjegyző, ha evégből meghivatott s az említett tények az ő jelenlétében történtek.“ E törvényhely képezte és képezi az állandó közjegyzői gya-korlatban meghonosodott azon ténytanusítások alapját, amelyek a törvényben felsorolva és névszerint megnevezve nincsenek.

A most idézett törvényhely már eleve nyitva hagyja azt a kérdést, vajjon a közjegyző csupán az e szakaszban felsorolt „árverési, árlejtési és ajánlati tárgyalások, vagy kisorsolások“ tanusítására van e jogosítva, — vagy jogában áll-e ezektől külön-böző „egyéb tényeket“ is tanusítania, — vagyis, hogy a „jelesül“ szó taxativ, vagy exemplikativ felsorolás bevezetője-e.

A kamara megállapítása szerint kétségtelen, hogy e törvény-szakasz helyes értelmezése szerint a *kir. közjegyző nemcsak az e szakaszban felsorolt, hanem ezektől különböző egyéb tények tanu-sítására is fel van jogosítva.*

Ezt bizonyítja nemcsak a „jelesül“ szó nyelvtani értelmezése, amelyet a mindennapi életben *kizárólag* példaképen való felsorolás

éseten, vagy pedig abból a célból szokás használni, hogy a fel-sorolás tágabb köréből bizonyos esetek *különösen* kiemeltessenek, — hanem a ténytanusítások tekintetében eddig kialakult állandó gyakorlat s nem utolsó sorban a jogkereső közönség érdeke is.

Kétségtelen ugyanis, hogy a fentírt törvényhely alapján a kir. közjegyzői kar eddig is tanusított oly tényeket, amelyek a fenti törvényszakaszban expressis verbis felsorolva nincsenek, például a minta-vétel, vagy a pénzleolvasás tanusítása stb. — Az sem vitás, hogy a törvény életbelépése óta lefolyt közel 60 esz-tendő az életviszonyoknak, a jogi és gazdasági élet berendezé-sének olymértvű változásait hozta létre, amelyek figyelembe véte-lével nemcsak, hogy nem hibáztatható a sok tekintetben már elavult törvény egyes intézkedéseinek a *törvény szellemében való kiterjesztő magyarázata*, hanem az úgy a kir. közjegyzői karnak, mint a jogkereső közönségnek eminens érdekei szempontjából a legnagyobb mértékben kívánatos is. Mert amíg egyfelől nem lehet a jogkereső közönséget attól elzárni, hogy a maga jól felfogott s törvénybe, vagy a legszigorúbb értelemben vett erkölcsi felfogásba nem ütköző érdekei védelmére a lehető legtágabb mértékben vehesse igénybe a kir. közjegyzői karnak, a perenkívüli jogszol-gáltatás e nagyfontosságú szervének — közreműködését, — addig másfelől a közjegyzői karnak is egyenesen létérdeke az, hogy a maga specialis munkakörét a legnemesebb tradíciók és állása méltóságának csorbitatlan fenntartása mellett bár, de kiterjeszthesse a modern jogélet azon területeire is, amelyekre azt a törvény logikus magyarázata és saját emelkedett erkölcsi felfogása alapján kiterjesztenie módja nyílik.

De támogatja ezt az álláspontot maga a törvényhozás is, amikor a közelmúltban a közjegyzői hatáskört oly újabb tény-tanusítással mint pl. a házasságbontó perekkel kapcsolatos tanu-kihallgatással, vagy a perenkívüli eskü kivételével gazdagította, amelyek a közjegyzői alaptörvényből és novellából hiányzanak. — Maga a jogi élet természetes fejlődése is tehát a közjegyzői tény-tanusítási hatáskör kiterjesztése felé vette irányát. Nem kicsiny-lendő jelentőségű lépése ez a törvényhozásnak, midőn egy új intézménynek csupán alapelveit szabta meg ez alkalommal, annak az alaptörvénynek rendszerébe való beillesztését pedig a kialakuló közjegyzői gyakorlatra bízta, amiből kitűnik, hogy maga a tör-vényhozás, illetve az igazságügyi kormányzat is nemcsak hogy nem kívánta útját állni a közjegyzői kar autentikus törvényma-

gyarázatának, hanem szakavatoltságában és évtizedek során kialakult, nemes tradícióiban és etikai érzékében megbízva, egyenesen az ő feladatává tette azt, hogy ezen új jogintézményeket a jogi életnek egészséges szervévé tegye.

Állásfoglalásában nem került el a kamara figyelmét az a körülmény sem, hogy fent elfoglalt álláspontjának látszólag ellentmond az 1874: XXXV. t.-c. 88. §-ának, a tanusítványokra nézve felállított azon általános jellegű szabálya, amely szerint „tanusítványokat a közjegyző csak a jelen törvényben meghatározott tényekről és körülményekről adhat”, — valamint a törvény 105. §-ának rendelkezése, amely szerint „tanusítványok, amelyek más, mint a jelen fejezetben foglalt tényekről, vagy nem az itt megállapított szabályok szerint vétettek fel és állítottak ki, közokirat erejével nem bírnak.”

Ez az ellentmondás azonban csak látszólagos.

A törvény 88. §-ában említett „törvényben meghatározott tények” kifejezés ugyanis helyes értelmezés szerint semmiesetre sem jelentheti azt, mintha a törvény a közjegyző hatáskörét csupán az ott felsorolt tények tanusítására kívánta volna korlátozni, hanem jelenti egyedül azt, hogy a közjegyző csak a törvényben meghatározott, tehát a törvény által szabatosan körülírt kritériumoknak megfelelő tényekről adhat tanusítványt. A 97. szakasszal vonatkozásban tehát azt jelenti ez a kifejezés, hogy tanusíthat a közjegyző az ott felsorolt tényeken kívül egyéb analóg tényeket is, ha ezek a törvényben felsorolt kritériumoknak megfelelnek, nevezetesen ha az evégből meghívott közjegyző *jelentéiben történnek*. A hangsúly tehát elsősorban a *tény* fogalmára esik, amely ténynek az azt tanusító közjegyző előtt *történnie* kell valamint arra, hogy a közjegyzőt ezen előtte végbement tény tanusítására felkérték legyen. — Kizárja tehát a ténytanusítás lehetőségét például az az eset, ha a közjegyző valamely tény megtörténténél véletlenül, — — anélkül, hogy erre felkérték volna, van jelen.

A 105. §-ban foglalt rendelkezés a fentiek figyelembevételével szintén nem jelent tilalmat, hanem egyenesen természetes, hogy a törvényben foglalt kritériumokat nélkülöző tények tanusításától, illetve a törvény rendelkezéseit be nem tartó tanusítási eljárástól megtagadja a közokirati erőt.

Amikor a kamara a fenti indokok megfontolása alapján a törvény 97. §-ában részletesen fel nem sorolt egyéb tényeknek tanusítását is, — elvi szempontból, — megengedettnek minősíti,

ugyanakkor *nyomatékosan* hangsúlyozni kívánja azt, hogy ilyen természetű tanusításoknál a közjegyzői karnak soha szem előtt nem tévesztendő saját tekintélye és a közhitelesség elvének megóvása szempontjából a legnagyobb mértékben szem előtt kell tartania két, a törvényben ugyan külön nem említett, de a törvény szelleméből kitünő elvet, még pedig: egyfelől azt, hogy a tanusítandó tényhez a kérelmezőnek *jogi érdeke*, illetve a tanusításhoz bizonyos *joghatály* fűződjék; másfelől pedig azt, hogy a tanusítás a jogi érdekekkel ellentétes üzleti versengés, vagy *reklám céljára felhasználható ne legyen*.

Igaz ugyan, hogy a kir. közjegyzői közreműködés tárgyával kapcsolatban azt, hogy ahhoz bizonyos joghatály, illetve jogi következmény fűződjék, csupán a törvénynek az értesítvényekről szóló 98. §-a követeli meg. Kétségtelen azonban — s ez a közjegyzői intézmény egyik alapelve gyanánt kell, hogy minősítették —, hogy a kir. közjegyző minden ténykedésének, minden eljárásának célja az, hogy az valami jogi következménnyel járjon.

E szempontból vitán felül áll az, hogy kir. közjegyző csupán olyan tényeket tanusíthat, amelyeknek jogi hatálya és következménye van. — Mert, ha a törvény az értesítvények közlésénél, — tehát a ténytanusításoknál mintegy kisebb jelentőségű, magánszemélyek tényeiből kiinduló és kívülálló harmadik személyekre vonatkozó eljárások tekintetében is, — amelyeknél a kir. közjegyző közreműködése úgyszólván a közvetítő szerepére szorítkozik — szükségesnek tartotta előfeltétel gyanánt megkövetelni azt, hogy azok komoly jogi érdekek szolgálatában álljanak; akkor nem lehet vitás, hogy a kir. közjegyző a ténytanusításokat, — tehát előtte végbementő, vagy az ő aktív közreműködését igénylő, közvetlenül a megkereső fél érdekeivel szoros összefüggésben álló eljárásokat is csak akkor ruházhatja fel a közhitelességnek hivatalával járó attributumaival, ha a tényhez, amelynek tanusítására meghívták, a megkereső félnek, avagy harmadik személynek kétségtelen jogi érdeke fűződik.

Ettől eltekintve is nyilvánvaló, hogy a törvény szelleme s a kir. közjegyzői hivatás természete már önmagában kizárja azt, hogy a közhitelelő tanusítás intézménye bármely, a jogi étellel össze nem függő területen felhasználható legyen; e szempont nélkül a közjegyzői közhitelesség az egyszerű tanuskodás színvonalára szállna le s a kir. közjegyző ki volna és ki van téve annak, — amire a múltban sajnos sok példa volt, — hogy a bíróság a közjegyzői

tanusítványt mellőzve, a kir. közjegyzőt mintegy ledegradálva, — az általa közokiratban tanúsított tényállásra egyszerű tanuként hallgatja ki, ami a közhitelű tanúsításnak s a közjegyzői tekintélynek eléggé fel nem mérhető lebecsülését jelenti.

A tanúsítás reklám célokra való felhasználásának lehetősége pedig szintén alkalmas a közjegyzői tekintélynek a jogkereső közönség személyében való lejáratására, sőt a kari egyetértés s a kartársi szolidaritás megbontása tekintetében is kiszámíthatatlan veszedelmeket rejt magában.

Mindezen megfontolások szempontjából N. N. kir. közjegyző fentismertetett két tanusítványát vizsgálat alá véve, megállapította a kamara;

a) hogy egy lapvállalat akciójával kapcsolatos tanusítvány nem felel meg az 1874:XXXV. 97. §-ának azért, mert annak tartalmából kitetszőleg az eljáró hiteles személy sajátkezű ténykedése nem minősíthető „jelenlétében végzett“ ténynek, ami alatt a törvény nyilván a *a hiteles személy előtt, de más által* véghez vitt cselekvést ért;

de nem felel meg e tanusítvány a közjegyzői etika szempontjainak sem akkor, amikor nyilván egyedül és kizárólag reklám céljára, minden jogi hatály célzata nélkül nyújt közhitelű közreműködést.

b) még kevésbé felel meg a törvénynek az egyik részvénytársaság árleszállításával kapcsolatos tanusítvány.

Nem lehet ugyanis vitás, hogy árleszállítás tanúsítása, — az árveréstől eltekintve — közjegyzői szempontból teljesen kivihetetlen, mert közjegyző csak előtte történt tény van jogosítva tanúsítani, ami a jelen esetben azt jelentené, hogy tanúsítás tárgya a minden egyes vevővel kötött árverésszerű vételi ügylet lenne; csak ily módon lehetne ugyanis megállapítani, hogy az eladó a könyveiben keresztülvezetett, valamint az árjegyzékben feltüntetett árleszállítást minden egyes vevővel szemben ténylegesen végrehajtotta-e. A könyvekbe való betekintés, eltekintve attól, hogy ez nem kir. közjegyző, hanem hites könyvvizsgáló feladata, — valamint az árjelző cédulák tüzetes megtekintése önmagában az árleszállítás végrehajtását nem tanúsítja; de nem tanúsítja ezt az eladónak a jegyzőkönyvben előadott azon egyoldalú nyilatkozata sem, amellyel magát az árleszállítás keresztülvitelére kötelezte, — sőt azzal a veszedelemmel jár, hogy a közjegyzőnek mint hiteles személynek bevonása a vevőközönség egyenes megtévesztésére szolgálhat.

Mindezekről eltekintve is mindkét tanúsításnak már a megkeresésből kitűnőleg is egy pillanatig sem volt a jogi hatály vagy eredmény elérése a célja, hanem csupán arra adott alkalmat, hogy az ügyfél az üzletében tervezett árleszállítást, nyilván reklám célzattal, mint „közjegyzőileg hitelesített árleszállítást“ hirdethesse.

Minthogy tehát N. N. kir. közjegyző fenti két tanusítványa a törvény s a kari etika szempontjából kifogás alá vonható, a kamara, — bár fegyelmi vizsgálat megindításától, illetve saját hatáskörében fegyelmi intézkedés tételétől figyelemmel arra, hogy a múltban hasonló esetek már előfordultak anélkül, hogy a kamara ilyen intézkedést tett volna, — ezuttal még eltekint, de törvényadta felügyeleti jogához képest mégis elengedhetetlennek vélte, hogy a nevezett kir. közjegyzőt a jövőre nézve az e határozatban kifejtett elvek pontos betartására utasítsa.

Kelt a budapesti kir. közjegyzői kamarának Budapesten, 1934. évi február hó 13. napján tartott üléséből.

Dr. Barcs Ernő s. k. titkár. P.H. Dr. Lázár Ferenc s. k. elnök.

Újabb offenziva a jegyzői magánmunkálatok ellen.

A képviselőház után a jegyzői magánmunkálatok ügye természetesen a felsőházat is foglalkoztatta. A februárius hó 15. napján tartott ülésen vette ugyanis tárgyalás alá a felsőház a zugírásatról szóló törvényjavaslatot. A tárgyalás rendjén felszólaltak Pap József dr. a budapesti, Kölcsey Sándor a debreceni ügyvédi kamarák elnökei, tehát a magyar ügyvédi karnak két legelőkelőbb tisztségét viselő felsőházi tagja, akik emellett a magyar jogászságnak is értékes reprezentánsai. Mindketten abból a szempontból kifogásolták a törvényjavaslatot, hogy az a községi jegyzők magánmunkálatait továbbra is fenntartja, illetve azt az elemi jogrenddel sem összeillő dicstelen állapotot, hogy jogi vonatkozású munkálatokat olyanok végeznek, akik megfelelő jogi tudással és jogi gyakorlattal nem rendelkeznek, vagyis a jogi kalózkodást újólaj is szankcionálja. A jegyzői magánmunkálatok védelmét ezekkel szemben természetesen nem szakember, Némethy Károly vállalta el s a hálátlan szerepet valójában minimális sikerrel látta el. Hogy a jegyzői magánmunkálatok mindezek ellenére fennmaradtak, azon a jelenlegi politikai helyzetet alapulvéve, nem csodálkozunk. Amíg a községi jegyzők szállítják a

szavazókat, addig e szavazóktól megválasztott képviselőktől nem igen lehet várni, hogy a jegyzők érdekei ellen tegyenek valamit. Erős a hitünk és reménységünk azonban, hogy úgy a szavazók szállíthatása, mint a jegyzői magánmunkálatok kérdésében rövidesen fog történni valami, legalább is annyi, amennyit e tekintetben modern jogállammá való átalakulás minimális előfeltételeként előírni lehet.

A fent hivatkozott felsőházi felszólalásokat már csak az érvek súlyának egymással szemben való mérlegelése okából is az alábbiakban bővebb kivonatban ismertetjük azzal, hogy a felszólalásokhoz való reflexióinkat anyag torlódás miatt csupán e közlőny következő számában közölhetjük.

Pap József dr. felszólalásában kijelentette, hogy a törvényjavaslatot úgy fogja fel, mint egy útjelző táblát, amely két irányban kíván hatni. Elsősorban oda szól, még pedig szigorú büntető szankciókkal a kontároknak, a zugírászoknak, a jogi mesterembereknek és ügynököknek, hogy el azokról a munkaterületekről, ahol jogról, jog érvényesítéséről és jogi képviselétről van szó, amelyek a polgárok vagyoni érdekeit igen közelről és mélyen érdeklik. Másrészt a törvényjavaslat — és ennek leginkább az indokolás ad kifejezést — fel akarja világosítani a nagyközönséget arról, hogy milyen veszéllyel van egybekötve az, ha jogi ügyeinek elintézésénél nem fordult szakemberekhez, akik erkölcsi magaslaton állnak és fegyelmi felelősség mellett dolgoznak, hanem teljesen felelőtlen emberek munkáját veszi igénybe. A törvényjavaslatot ekként felfogva, megállapítja, hogy az elsősorban közérdekből hozatott és a jogkereső közönség általános érdekeit van hivatva szolgálni.

A zugírászattal szemben már az ügyvédi rendtartás tartalmazott tiltó rendelkezéseket, az 1912. évi LIV. t.-c. pedig szigorúbb szankciók felállításával kiszélesbbitette a talajt. Az azóta súlyosan változott viszonyok a zugírászat súlyos mértékű elfajulásának kedveztek s így nem lehet csodálni, ha az igazságügyi kormányzat indokoltnak látta a kérdésnek újabb és szigorúbb törvényes szabályozását. A kontármunka minden téren ártalmas, de különösen a jog terén okoz olyan károkat, amelyeket nagyon hosszadalmas és költséges perekkel lehet megjavítani, ha ezek a károk egyáltalában helyrehozhatók. A zugírászat árt másfelől a bíróságoknak és hatóságoknak is, mert a bíró előtt és a hatóság előtt az eljárás egyszerűbb és alaposabb, ha ahhoz értő közegek szakszerűen végzik a képviseletet s ha a jogvitát szakértőktől kiállított okiratok alapján kell eldönteni. Árt továbbá a zugírászat az állam presztizsének s

igen nagy mértékben árt az ügyvédségnek, mert az ügyvédek munkaterületéről vesz el legtöbbet.

Összehasonlítva az ügyvédi rendtartás tiltó rendelkezéseit a későbbi jogszabályokkal, megállapítja, hogy az ügyvédi rendtartás a zugírászt csak a képviseleti jogtól tiltotta el, beadványokat, okiratokat ezen törvény alapján zugírásznak is lehetett készíteni. Az 1912. évi LIV. t.-c. a beadványokra is megállapítja a zugírászati szankciót s végül a jelenlegi törvényjavaslat ezt már az okiratokra is kiterjeszti. Kiindulva nyilván abból a helyes elgondolásból, hogy preventív intézkedésekkel kell megelőzni, hogy ne legyenek olyan kétségbeesett perek, amelyekben segíteni már nem lehet s amelyek a bíróságok rengeteg idejét veszik igénybe, mert az okirat, amiből a per származott, homályos, hiányos, ellentétben áll az anyagi törvények rendelkezéseivel, nem tartja meg azokat a külső formákat, amelyeket a perjogok és az alaki törvények előírnak. Ma, amikor annyi törvénnyel, rendelettel állunk szemben, hogy ezek között a valóban szakemberek is nehezen tudnak eligazodni, inkább mint valaha szükség van arra, hogy az okiratok szerkesztésétől az avatatlan elemek eltiltassanak.

A továbbiakban hivatkozik a javaslat indoklására, mely szerint a büntető szabályokon felül gondot kell fordítani arra is, hogy a zugírászok káros tevékenysége gyakorlatilag minél kevésbé érvényesülhessen legalább is azokon a területeken, ahol a hatósági ellenőrzés lehetősége meg van adva. E tekintetben azonban — állapítja meg a felszólaló — a javaslat rendelkezései hiányosak és csonkák, *A legnagyobb és legsúlyosabb hibája a törvényjavaslatnak az, hogy a községi jegyzők magánmunkálatait meg nem szünteti.* A községi jegyzők az 1886. évi XXII. t.-c. szerint az előjáróságnak tagjai, akik több irányú hatósági teendőket végeznek. A legnagyobb erkölcsi inkompatibilitásnak minősíti, hogy a községi jegyzők azoknak részére, akik impériumok alá tartoznak, akiknek ügyeiben ők, mint hatóság járnak el, magándíjért magánmunkálatokat végezzenek. Ezt az inkompatibilitást meg kellett volna már régen, de a közélet tisztasága szempontjából meg kellene haladéktalanul szüntetni. Az a felfogás, hogy a magánmunkálatok megengedése a falu népe érdekében történt, helyesnek sehogysem fogadható el. Az 1904. évi XI. t.-c. az illetményszabályozással kapcsolatosan iktatta törvénybe a jegyzői magánmunkálati jogosultságot. Az occasio legis tehát nem a jogkeresők érdeke, hanem a jegyzők érdeke volt. Van Magyarországon több olyan

község melyekben 10000, vagy még ennél is több lakos van, a községi jegyző ott is végzi a magánmunkálatokat annak ellenére, hogy az illető község közjegyzői és ügyvédi székhely. (Hogy miért, arra egyszerű a felelet. De nem az, hogy olcsóbb és jobb a jegyzői magánmunka, amint hogy e minőségekkel azokat megvádolni semmiképen sem lehet, hanem egyszerűen azért, mert a jegyző mint hatóság e hatáskörében megtorlással élhet azokkal szemben, akik magánmunkálati ténykedését igénybe nem veszik. Éppen az ilyen nagy községekben van a magánmunkálatokból bővebb aratása a jegyzőknek, úgy hogy sokan még az autótartás luxusát is megengedhetik maguknak. Szerk.) Az sem áll, mintha a jegyzők csak kisebb jelentőségű ügyekben járnának el, ennek ellene mond maga a jegyzői díjskála, ahol 20000 pengőt meghaladó tételekre is történt utalás.

A magyar törvényhozás irányzata kétségtelenül az, hogy ezzel az erkölcsi inkompatibilitással szakítani kell. Az 1929. évi XXX. t.-c. megtiltja a községi mérnöknek, hogy olyan községben, ahol ő, mint hatósági mérnök van alkalmazva, magánmunkálatokat végezzen. Ebben a szellemben korlátozták törvényes jogszabályokkal a tiszti főügyészek és alügyészek hatáskörét is. Reámutat a továbbiakban arra, hogy az 1911. évi jogászgyűlésen hivatalosan megállapították és pedig nem ügyvédi, hanem közjegyző körből, hogy a telekkönyvi forgalomnak 90%-a a községi jegyzők kezén van. Ez minden más érvtől eltekintve a magán és a közérdeknek olyan kollízióját jelenti, amelyet fenntartani semmiképen sem lehet, példaképen csupán az új jelzálogjogi törvényre kell rámutatni. Ennek a nehéz törvénynek alkalmazása nagy elméleti és gyakorlati tudást igényel, melyet a közigazgatási tanfolyamokon, ahol a jogból csak izéltő pilulákat adnak be, elsajátítani sehogysen lehet.

A magyar ügyvédségnek és a magyar királyi közjegyzői karnak egyhangú óhaja, véleménye és kérelme az, fejezi be felszólalását Pap József dr., hogy a községi jegyzőktől a magánmunkálatok vonassanak meg s ha már politikai szempontból a községi jegyzői intézmény neántsvirág, legalább is annyit meg kellene tenni, hogy a fővárosban és egyáltalában a városokban, ahol nincsenek olyan szerencsés csillagzat alatt született egyének, akiknek kontár magánmunkálatai birói oltalomban részesülnek, a telekkönyvekben és a törvénszékeknél a cégjegyzési ügyekben,

amelyek nyilvános számadásra kötelezett társaságokra vonatkoznak, csupán jogászilag képzett egyének járhatnak el.

Némethy Károly felszólalásában megállapítja, hogy a magyar községi jegyzői intézmény egészen speciális magyar intézmény, „amelynek sehol a világon nincsen párja.” A községi jegyzői állástól elválaszthatatlan, hogy a jegyző ne csak a közigazgatásnak legyen utolsó láncszeme, ne csak a község lakosságának szellemi vezetője, hanem egyúttal a falu lakosságának jó és balsorsában tanácsadója és vezető jó barátja legyen. Ehhez tartozik a magánmunkálati ügykör is, amely azt jelenti, hogy a falusi jegyző a lakosság jogi kérdéseiben is elsősorban igenis apró-cseprő jogi kérdésekben a falu népének mindég rendelkezésére álló megbízható és olcsó tanácsadója legyen. A magánmunkálati jogkör egészen legális s meri állítani a felszólaló, hogy a községi jegyzőnek ez a „százados“ gyakorlaton alapuló magánmunkálkodása nem csak neki, de egyúttal a községi lakosságnak is szerzett joga. A jegyzői magánmunkálatok egy része a felszólaló meggyőződése szerint olyan, hogy azt más, mint a községi jegyző, aki együtt él a falu népével, ismeri annak életviszonyait, mentalitását és lelkületét, egyáltalában nem is tudná elvégezni (!) Lojalitással és készséggel koncedálja, hogy a magánmunkálatok másik része olyan természetű, hogy azt más (!) is el tudja látni, sőt még azt is elismeri (!), hogy a jogász ügyvéd, vagy jogász közjegyző egyes munkákat jobban és szabatosabban tud ellátni, mint csak a félig(!) jogtudós községi jegyző, de e mellett a szempont mellett azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ki tudja ezeket a falu lakossága érdekében jobban elvégezni (?)

Ezekután reflektálni kívánt azokra a legfőbb kifogásokra, amelyek a jegyzői magánmunkálatok ellen elhangzottak. Azért, mert a perenkívüli ügykör ügyvédi és közjegyzői hatáskör és mégis ennek ellenére, különösen a telekkönyvi ügyekben ennek a működési körnek nagy részét, talán 80—90%-át a falusi jegyzők látják el, mondják, hogy monopolizálják a telekkönyvi ügykört. Tényleg úgy van, hogy a telekkönyvi beadványok tekintélyes részét a községi jegyzők készítik, de nem azért, mintha monopolizálnák ezt az ügykört, hanem mert a falusi lakosság bizalma feléjük fordul(!) Éppen a telekkönyvi ügyekben, tekintettel azokra az apró-cseprő parcellákra, amelyek a legkülönbözőbb dűlőkben fekszenek, a jegyző tud leginkább eligazodni. Így megesnék az a groteszk dolog, hogy a falusi lakosság egy fővárosi, vagy egy városi ügyvédet bízna meg telek-

könyvi ügyel, az elsősorban a községi jegyzőhöz fordulna felvilágosításért(!) (Nyilván nem jogkérdésben Szerk.)

A falusi lakosság apró-cseprő ügyeinek túlnyomó része különben az ügyvédi, vagy közjegyzői kényszerrel s az azzal járó költségeket meg nem bírja. A jegyzői tarifa igen alacsony, úgy, hogy a falusi embernek az ügyvédhez való beutazása többbe kerül, mint amennyit a jegyzői magánmunkálatért fizet(!) De ha olcsó is a díjszabás, mondják, olcsó husznak híg a leve. Olcsó ugyan a jegyzői munka, de nem jó, mondják és a feleknek igen sok joghátrányt okoz, a bíróságokat igen sokszor bosszantja és nehéz feladat elé állítja. Elismeri, hogy a jegyzők magánmunkája között selejtes munka is akad, de ezzel szemben állítja, hogy *az átlag jegyző magánmunkálata se nem jobb, se nem rosszabb, mint az ő hivatalos munkálkodása. Ha tehát a jegyzőt a magánmunkálatoktól egészen elakarják tiltani, épp úgy el kellene tiltani más hivatalos működéstől is(!)* Állítja pl., hogy a községi jegyző anyakönyvvezetői tennivalója kíván legalább is annyi jogi tudást, mint a magánmunkálatok túlnyomó része(!).

A községi jegyzői magánmunkálat köztudomás szerint a községi jegyző legális jövedelmének egy részét alkotja. A magánmunkálatoktól a községi jegyzőket egészen eltiltani kártalanítás nélkül nem lehet. A kártalanításhoz pénz kell, ami most sem az államnak, sem a községnek rendelkezésére nem áll. Azután ki kártalanítja a falusi lakosságot, amelyik elesik a maga olcsóbb és megbízhatóbb tanácsadójától(?)

A jegyzői magánmunkálatok ellen felhozott érvek legnagyobbjában *látszik* az erkölcsi inkompatibilitás. Rámutattak annak a lehetetlenségére, hogy egy jogállamban az a jegyző, aki mint az előjáróság tagja, mint a község szellemi vezetője, a falu lakosságát hivatalosan képviseli, annak ügyeit vezeti, egyúttal a falusi lakosság számára külön díjazásért magánmunkálatokat végezzen. Ha ezt elvontan nézzük, találhatunk benne valamit, ami az embert gondolkodóba ejti. Azonban ha a kérdés gyakorlati oldalát tekintjük, sok igazságot, vagy éppen veszedelmet benne nem találunk, mert ezek a magánmunkálati ügyek többnyire olyan apró-cseprő ügyek s azok díjazása olyan alacsony, hogy ezzel a községi jegyző a falu közönségével szemben függési viszonyban alig juthat. Ettől eltekintve a köztisztesség fogalma a jegyzői irodákban sem ismeretlen. Tud a felszólaló példát arra, hogy a községi jegyző *bármennyi* ellenszolgáltatás fejében sem fogadott el magánmunkálati megbízást azért, mert a fél által adott utasítást erkölcsi szabályokba

ütközönek s az illető megbízó családja ellen elkövetett merényletnek tartotta(?) Aki a viszonyokat közelebbről ismeri, az kénytelen elismerni, hogy ez a magánmunkálati ügykör annyira körül van bástyázva még jogi biztosítékokkal is, hogy itt a veszedelem egészen kevés.

A jegyzői ügyviteli szabályzat részletesen körülírta a magánmunkálatok körét, taxative felsorolja, hogy milyen ügyben szabad a községi jegyzőnek eljárnia s ha másban jár el, az fegyelmi vétéség. A jegyzői tarifa, amely általában alacsony, a jegyzői irodákban közszemlére van kitéve. Minden falusi ember ellenőrizheti, hogy a községi jegyző nem számít-e fel többet a megengedettnél, a jegyzőnek a magánmunkálatokról sorkönyvet kell vezetnie, arról másolati nyugtát kell adnia. Ki van mondva, hogy a községi jegyző a szegényeknek ingyen köteles a munkálatokat ellátni, ki van mondva, hogy a jegyző nem készíthet magánmunkálatokat olyan ügykörben, amelyben neki hatósági személyként kell eljárnia. Jogszabályok állapítják meg a jegyzők kártérítési felelősségét az elkövetett hibákért és a fegyelmi felelősséget. *Mindezek a garanciák olyan számottevők a falusi lakosság érdekében, amelyet semmi más megoldás nem nyújthat(!)* Ami látszólag visszatetsző, hogy az a falusi jegyző, aki a falu közönségének vezetője, egyúttal magánmunkálatokat is teljesít, *bizonyos fokig előny*, mert az az ember teljesíti a magánmunkálatokat, *akinek munkája nyílt könyv a falu közönsége előtt*. Éppen abban van a jegyzőnek fokozott erkölcsi felelőssége, hogy a közönség állandó kontrollja alatt van. A jegyző is ember s elkövethet hanyagságot, vagy visszaélést, kérde azonban a felszólaló, hogy más magasabb rétegekben visszaélést sohasem követtek-e el. Gyakorlati tapasztalatból meri állítani, hogy a felettes hatóságok, ha a magánmunkálatok terén visszaélést tapasztaltak, az illető jegyzőt a legsúlyosabb fegyelmi büntetéssel sújtották s különös tekintettel voltak arra, hogy a magánmunkálatok a jegyzőt hivatalos kötelességeinek teljesítésétől el ne vonják. A jegyzőknek az itt röviden vázolt jogi, erkölcsi, anyagi és fegyelmi felelőssége nem csak papíron van meg, hanem élő valóság is.

Felszólalásának konklúziója, hogy a magánmunkálat a jegyző legális joga, de legális szerzett joga a községi lakosoknak is. *Ezt egy tollvonással egyszerűen eltörölni nem lehet, hanem csak kellő előkészítéssel és nagy körültekintéssel akár a közigazgatási reform, akár a jegyzői javadalmasítás újabb szabályozása során.* Ha a jegyzői magánmunkálatokat revízió alá vennék is, mint közigaz-

gatási ember állítja, hogy az összes magánmunkálatokat nem lehet eltörölni. Szelektálni kell és megfelelő taxációval megnyugtató megoldáshoz juthatunk abban a tekintetben, hogy bizonyos megengedett magánmunkálatokat egészben, másokat pedig bizonyos értékhatáron felül el lehet venni a jegyzőktől. *Még abba is szívesen belemegy, hogy a jegyzők a megmaradt magánmunkálatokat díjtalanul teljesítsék s bizonyos illetékben történjék csak a díjak lerovása.*

A mai nehéz gazdasági és pénzügyi helyzet a legkevésbé sem alkalmas arra, hogy jegyzői magánmunkálatok eltörlésével, illetve jegyzők kártalanításával a községek, vagy az állam terhet szaporítsuk, akár pedig arra, hogy a falusi lakosság különben is súlyos helyzetét a jogsegély drágításával nehezítsük.

Kölcsey Sándor a debreceni ügyvédi kamara elnöke *Némethy* Károly beszédének második részére reflektál, amelyben koncedálja, hogy esetleg maguk a jegyzők fognak jönni azzal a kéréssel, hogy a magánmunkálatoktól eltiltassanak. Ez érthető is, mert a köztisztviselőre nézve sem lehet hízelgő, hogy az impériuma alá tartozó lakosság részére pénzért magánmunkálatokat végezzen. A maga részéről is várja ezt a jegyzői kartól s megfogja érteni, ha ezt a kívánságot javadalmazásuk megfelelő rendezésével kapcsolatba hozzák.

Nem igényelte senki azt, hogy a falusi lakosság apróbb ügyes-bajos dolgait, amelyek a szakszerű ellátást nem bírják meg, elvonják a jegyzői hatásköréből. Megfontolandó lesz azonban, hogy a szegény lakosság kis ügyeit a jegyzők díjmentesen legyenek kötelesek elvégezni, ahogy az ügyvédek is vagyontalan ügyfelek díjtalanul kötelesek ellátni.

A javaslat a jogkereső közönséget a kontármunkával szemben akarja megvédeni. Ezt a célt azonban a javaslat nem helyesen szolgálja. Hiánya a javaslatnak, hogy csak a díjért végzett zugirászati munkát üldözi, köztudomású ugyanis, hogy annak bizonyítása, hogy valaki díjazásért végzett jogi munkát, a legnehezebb. A másik hiánya a javaslatnak az, hogy eltekintve ezuttal a községi jegyzőktől, akikkel szemben *Némethy* Károly felszólalásában talán még lehetne elfogadható érveket találni, az ügynöki munkákkal szemben semmiféle intézkedést nem tesz és hatályában marad a javaslat szerint is a 60.000/1925 számú rendelet, amely szerint az ügynökök szerződéseket és telekkönyvi beadványokat készíthetnek.

Az ügyvédkérdést tisztán anyagi szempontokból megítélni

nem lehet. Általánosságban a szabad pályák munkaterületeinek megvédésében nemzetpolitikai kötelességet kell látni s ezeket fenntartani és megóvni általános állampolgári kötelesség.

A vita berekesztése után *Lázár* Andor dr. igazságügy-miniszter szólalt fel s nyomatékosan hangsúlyozni kívánta, hogy a törvényjavaslatnak nem az a célja, hogy bizonyos foglalkozási ágakat, vagy társadalmi rétegeket védjen azért, hogy munkalehetőségeket kapjanak. Ez legfeljebb a javaslatnak következménye lehet, de semmiesetre sem célja. A cél általános és az, hogy a magyar nép legszélesebb rétegeit megvédje a kontármunka káros következményeitől. Aki a birói gyakorlatot figyelemmel kíséri, az nagyon szomorúan kénytelen megállapítani, hogy milyen nagy családi, anyagi, örökösödési pereket okoznak a magyar nép széles rétegeinek a jogi téren elkövetett kontármunkák.

A törvényjavaslat szóhasználata gyakran olyan, mintha kiemelten, vagy különösen az ügyvédségről lenne benne szó. Ez a szóhasználat azonban ne ejtsen tévedésbe, mert szó van itt mindazokról, akik jogszabályok feljogosítása alapján végezhetnek olyan természetű munkákat, amelyeket a zugirászati törvénnyel kívánnak védeni. *Szó van itt az ügyvédeken kívül elsősorban a királyi közszőlőkről, akik a maguk működési körében az egész ország teljes elismerése mellett végzik munkájukat s akiknek munkakör védelemre jogos és erkölcsileg is indokolt igényük lehet.*

Általánosságban megállapítani kívánta a továbbiakban az igazságügyminiszter, hogy a törvényjavaslat a jegyzők magánmunkálati jogkörét nem érinti, így nem is tartaná helyénvalónak, hogy ennek a törvényjavaslatnak tárgyalása kapcsán arról a felelős helyről nyilatkozatot tegyen arra vonatkozólag, hogy a jegyzői magánmunkálatok tekintetében a kormányzatnak a jövőre vonatkozólag milyen elképzelése lehet.

A jegyzői magánmunkálatok kérdése különben a felsőház igazságügyi bizottságának februárius 6. napján megtartott ülésén is szóba került s ott ugyancsak *Kölcsey* Sándor szólalt fel a jegyzői magánmunkálatok ellen, míg azok védelmét ehelyütt is *Némethy* Károly vállalta el. Felszólalt még a bizottsági tárgyalás rendjén *Lázár* Ferenc dr. a budapesti közjegyzői kamara és az országos egyesület elnöke is. Felszólalásában reámutatott arra, hogy a hivatásos jogászoknak soha nem jutott eszébe, hogy a csekélyebb jelentőségi ügyek elintézésének lehetőségét a községi jegyzőktől elvonják. A bonyolultabb és nagyobb értékű ügyeket azonban a

jegyzői magánmunkálati hatáskörben hagyni nem lehet. Utalt egyekben arra, hogy a zugirásatról szóló törvényjavaslat tényleg azt a benyomást keltheti, mintha az az ügyvédi kar érdekeit kívánná védelembe venni, holott tulajdonképpen s nagyon helyesen általános igazságügyi és jogszolgáltatási érdekeket véd. A javaslatot mint a jogbiztosság terén való haladást elfogadja.

* * *

Ismételten is hangsúlyozni kívánjuk, hogy helyszüke miatt ezuttal részletesen nem reflektálhatunk a jegyzői magánmunkálatok kérdésében a felsőházban elhangzott felszólalásokra. A jövő számban azonban módunkban lesz s ezt az alkalmat elmulasztani nem fogjuk, hogy foglalkozzunk azokkal az u. n. érvekkel, amelyeket a jegyzői magánmunkálatok ellen a felsőházban felhoztak. Erre való tekintettel különös részletességgel ismertettük Némethy Károly jegyzői védelmi felszólalását.

Ugyancsak lapunk korlátolt terjedelme akadályoz meg ezuttal abban, hogy a jegyzői magánmunkálatok kérdéséről a Jogtudományi Közlöny idei 5. számában *Galánffy János* dr., a debreceni kamara illusztris elnökének tollából megjelent nagyértékű cikket részletesebben ismertessük. Ennek is e lap jövő számában fogjuk sorát ejteni.

Közlemények.

A budapesti kamara közgyűlése. A budapesti királyi közjegyzői kamara évi rendes közgyűlését március hó 18 napján vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel fogja Budapesten a kir. törvényszék (Alkotmány-utcai front) I. emeleti tanácstermében megtartani. A közgyűlés tárgysorozatán szerepelnek a rendes tárgyak, a különböző jelentések s a tisztikar és választmány megválasztása. Ezzel kapcsolatosan közöljük, hogy március hó második keddjén, vagyis március 13 napján a kamara társasvacsorája elmarad, ellenben a közgyűlést megelőző szombaton, március 17-én este 1/29 órai kezdettel lesz társasvacsora a szokott helyen, az Országos Kaszinó földszinti nagytermében.

Új illeték kodex. A magyar illetékjog szabályai az alaprendelkezések tekintetében immár 80 éves múltra tekintenek vissza. A klasszikus szabatosággal megalkotott rendelkezések teljesen elavultaknak most sem minősíthetők, azonban a lényegesen változott életkörülményeknek minden vonatkozásban természetesen meg nem

felelnek. Már régóta hangoztatott kívánság a jogkereső közönség részéről az illetékjog modernizálása s a változott életviszonyokkal számoló új illeték kodex megalkotása. E részben már évek óta hallunk kijelentéseket illetékes helyről, hogy az előmunkálatok folyamatban vannak. Ez a helyzet immár 10 év óta, anélkül, hogy az új illeték kodex mindezideig megjelent volna. Értesülésünk szerint az új illeték kodex Pm. rendelet alakjában rövidesen életbe fog lépni. Amilyen örömmel veszünk tudomást a közeli időpontról, mégis a bőséges jogászai vonatkozásokra tekintettel kívánatosnak tartanók mi is, hogy a javaslatot ne csak a pénzügyi szakemberek, hanem az érdekelt jogászai körök beható megvitatása alá bocsássák.

Lázár Ferenc dr. felsőházi felszólalása. *Lázár Ferenc* dr. a budapesti közjegyzői kamara és az országos egyesület elnöke a felsőház igazságügyi bizottságának februárius hó 6. napján tartott ülésén az ügyvédi rendtartás újabb módosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása rendjén is felszólalt s hivatkozott arra, hogy az ügyvédi kamarák életében is ugyan azoknak az erkölcsi elveknek kell érvényesülniök, mint az ország bármely más szervezetének életében. A jogok gyakorlásával a kötelesség teljesítésének is karöltve kell járnia. A kamaráknak kötelességük volna költségvetésük megállapítása során szükségleteiket reálisnak tartható bevételeikhez mérni s ezzel sok zavaron segíthetnének. A javaslatot változatlanul elfogadja annál is inkább, mert tudja, hogy a budapesti ügyvédi kamara nem szokta használni azt a szigorú fegyvert, amellyel a tagokat kötelességeik teljesítésére szoríthatja, hogy t. i. a tagdíj nem fizetése esetén a tagok törölhetők a kamarából. Helyes tehát, hogy e helyett a nem használt szigorú fegyver helyett a javaslat enyhébb rendelkezéseit iktassák törvénybe. *Lázár Ferenc* dr. felszólalását a bizottság tagjai megértő tetszéssel fogadták.

Az illeték kötelező lerovásának mellőzése hagyatékoknál. Az 5100—1931. M. E. sz. rend. 61. §-a értelmében 50 pengőig az öröklési illeték úgy ingó, mint ingatlan hagyatéknál bélyegben birság terhe mellett lerovandó. Iránytadó az öröklési és ingatlan vagyónátruházási illeték együttes összege. Az eddigi gyakorlat és szakirodalom szerint a lerovandó alapilleték mellett az ahhoz kapcsolódó pótlékot szintén bélyeggel kell leróni. Az alapilletékek 50 pengős határa nem olvad össze a pótlék 10 pengős határával. Az illeték-kulcsok nem emeltettek, csak pótlékolítottak. Tehát ha az alapilleték és a 20%-os pótlék együttes

összege 50 pengőn felül van, de az alapilleték maga az 50 pengőt nem haladja meg, mindkettőt kötelezően bélyeggel kell leróni. — Ugyancsak állandó gyakorlat ezideig, hogy a haszonélvezettel terhelt hagyatéknál úgy az állagörökös, mint a haszonélvezőre eső illeték lerovandó, ha a kettő együttes összege az 50 pengőt meg nem haladja. Ez esetben „N” jegyzékbevitel nem igényelhető, miután csak a készpénzben fizetendő illetékek elhalaszthatóságáról intézkedik az 1920. XXXIV. 16. §-a, viszont 50 pengőig bélyegben rovandó le az öröklési és kapcsolatos illeték.

Ezen lap hasábjain már részletesen kifejtettek azon elvi szempontok, amelyek miatt úgy a közjegyzői kamarák, mint egyes törvényhatóságok ismételten tiltakoztak az 50 pengőn aluli illetékeknek a hagyatéki tárgyaláson való azonnali lerovásának elrendelése miatt. Sem e kérdés antisociális vonatkozásaival, sem pedig a közjegyzői ügyködés súlyos megterhelése szempontjából ezen illetéki rendelet megváltoztatásának szükségességével ezuttal nem kívánunk foglalkozni. Fejtegetésünkben egyedül arra a kérdésre szorítkozunk:

Mikor mellőzhető hagyatékknál az öröklési és kapcsolatos illetékek lerovása?

A Rn. (11000—1928. I. M. rend) 47. §-a a következőket mondja: Ha az illeték kiszámítása az eset körülményeinél fogva a vagyonátruházási illetékekre vonatkozó jogszabályok alkalmazásában való különösebb gyakorlottságot kíván, a kir. közjegyző erre hivatkozással mellőzheti az illeték kiszámítását és a feleknek bélyegek beszoigáltatására való felhívását.

Emellett az 1933. július 26-án kelt 47521—1933. VIII. sz. P. m. rend. a következőképpen intézkedik: „M. kir. pénzügyigazgatóságoknak és m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalnak. Az 1928. évi 11000. számú I. M. rend. 47. §-a megengedi, hogy a kir. közjegyzők, amennyiben az illeték kiszámítása a vagyonátruházási illetékekre vonatkozó jogszabályok alkalmazásában való különösebb gyakorlottságot kíván, mellőzhessék az illeték kiszámítását és a feleknek a bélyegek beszoigáltatására való felhívását. Ilyen esetekben az öröklési illeték bélyegben való lerovásának elmulasztása miatt sem az örökösöket, sem a közjegyzőt mulasztás nem terheli s így terhükre birságot előírni nem lehet. Adott esetből láttam, hogy előfordul, hogy a hivatalok az idézett I. M. rendelet ellenére az örökösök terhére, ilyen esetben is, tehát mikor azokat mulasztás nem terheli, birságot szabnak ki. — Meghagyom,

hogy a jövőben, amikor az eljáró közjegyző az illeték kiszámítását és lerovását az 1928. évi 11000. I. M. rend. 47. §-ára hivatkozva mellőzi s ez a ténykedése a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyvből kitűnik, az illeték lerovásának elmulasztása miatt birságot sem az örökösök, sem esetleg a közjegyző terhére nem kell kiszabni. — A kerületébe tartozó kir. adóhivatalokat megfelelően utasítsa.“

Úgy a Rn. 47. §-ának, mint a fenthivatkozott Pm. rendeletnek szövegezése is utal arra, hogy a pénzügyi közigazgatási szabályok alkalmazása az illetékszabás keretében, általában véve, a hosszas és állandó tanulmányokat és rendkívüli gyakorlatot igénylő pályának és élethivatásnak munkakörébe tartozik. Ha az ügyvéd, vagy közjegyző az ő munkakörében illetékszabással is kell foglalkozzon, erre természetesen felkészülten kell álljon, azonban ezen specializálódott munkakörben oly általános gyakorlattal nem bírhat, mint a kizárólag ezzel élethivatásszerűen foglalkozók. Az élet oly tényállásokat vethet fel illetékszabás szempontjából melyeknek fennakadás nélküli megoldására, vitán felüli érvénnyel, gyakran az sem képes, aki hosszú évek gyakorlata alapján képezte ki magát az illeték szabályokban való jártasságot feltételező munkakörben. Ezt veszi tehát figyelembe a Rn. és a fenti Pm. rendelet, amidőn az 50 pengőn aluli öröklési illeték bélyeggel való lerovását bizonyos esetekben mellőzhetőnek mondja ki.

Melyek azon feltételek, amelyek fennforgása esetén az illeték kiszámítása és lerovása mellőzhető.

1. Ha az illeték kiszámítása az eset körülményeinél fogva a vagyonátruházási illetékekre vonatkozó jogszabályok alkalmazásában való különösebb gyakorlottságot kíván,

2. ha ez a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyvből kitűnik,

3. ha a közjegyző az illeték kiszámítását és lerovására való felhívást a 11000—1928. I. M. 47. §-ra való s a tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt hivatkozással mellőzi.

Ezen feltételek mellett az illeték lerovásának elmulasztása miatt birságot sem az örökösök, sem a közjegyző terhére a Pm. rendelet szerint nem kell kiszabni.

Rendkívüli tág magyarázatra ad alkalmat a Rn. 47. §-ának következő kitétele: „ha az illeték kiszámítása az eset körülményeinél fogva különösebb gyakorlottságot kíván.“ Melyek ezek az esetek és körülmények? Hol van azon határ, amidőn a kir. közjegyző, az örökösöknek és saját magának a birságtól való men-

A közjegyzői szakkönyvtár. A közjegyzői szakkönyvtár részére újabban a következő adományok érkeztek: Kepes János dr. székesfehérvári kir. közjegyző a tőle szerkesztett Közjegyzői díj-szabás második és harmadik kiadását, valamint a Fertőzés büntette című törvénytervezeti tanulmányát, Berzsényi László dr. keszthelyi kir. közjegyző pedig „A kir. közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. t. c. 35. és az ennek módosítása és kiegészítése tárgyában hozott 1886. évi VII. t. cikkek mai érvényben“ című munkájának egy példányát küldte be. Ismételen is felkérjük a kartársakat, hogy akiknek nélkülözhető közjegyzői szakkönyveik vannak, akiknek birtokában volna különösen a Kir. Közjegyzők Közlönyének I—VII. évfolyama, valamint az egyes kartársaktól írott jogi tárgyú műveiket a szakkönyvtár részére, a felelős szerkesztő címére beküldeni sziveskedjenek.

Rendeletek.

149.000/1933. P. M. sz. A védett birtokok köztartozásai.

4.300/1934. P. M. sz. Az együttesen kezelt közadóhátralékok fizetésére adandó kedvezmények.

14.000/1934. P. M. sz. A jövedelem és vagyonadó 1934. évi kivétele.

1.500/1934. I. M. sz. A védett birtokot terhelő kamathátralék tőkésítésével kapcsolatos telekkönyvi szabályokról.

100/1934. P. M. sz. A védett birtokok felett közfelügyeletet gyakorló helyi bizottság szervezetéről és ügyviteléről.

200/1934. P. M. sz. A gazdaadósok részéről a 14.000/1933. M. E. számú rendelet értelmében nem közvetlenül a hitelező kezéhez teljesítendő fizetések szabályozása.

80/1934. M. E. sz. A részvénytársaságok és szövetkezetek mérlegének készítése és üzleteredményének felhasználása.

170/1934. P. M. sz. A néhány büntető bírósági eljárásban lerovandó törvénykezési illetékről szóló 7400/1931. P. M. számú rendelet kiegészítése.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Jogtudományi Közlöny. (69. évf. 5-8. szám.) Az 5. szám vezetőcikkét „A jegyzői magánmunkálatok“ címen Galánffy János dr. a debreceni kir. közjegyzői kamara kiváló elnöke írta. Ezt a különleges értékű cikket e közlöny más helyén ismertetjük. E szám különben debreceni propaganda számnak is beillik, mivel annak további cikkeit nemkülönben a melléklap az Ügyvédi Közlöny összes közleményeit debreceni illusztris szerzők, mint Olchváry Zoltán táblai, Kölcsey Sándor ügyvédi kamarai elnökök, Marton Géza dr. egyetemi tanár, Bornemissza Károly dr. táblabíró és mások írták. Utal is erre a szemle rovat egy közleménye megállapítván,

hogy Debrecen a magyar kultúrának egyetlen jellegzetes központja s bár a szerkesztőségtől mi sem áll távolabb, mint a lokálpatriotizmus legyezgetése, a magyar jogtudomány és jogfejlődés helyes értékelése céljából kívánatos azoknak az erekek megismerése, amelyek a jog folyamait táplálják. A 6-8. számokban külön cikkekkel szerepelnek Liebmann Ernő dr., Pálffy Sándor dr., Iovag Ullmann Antal dr., Kovács Marcel dr., Medvigy Gábor dr. ügyvédek, György Ernő dr. O. H. E. igazgató, Orbán Sándor dr. főorvos és Moldoványi István dr. járásbírósi másodelnök. A 6. szám egy közleménye különben meleg szavakkal búcsúzik a nagy bírótól, a Kuria III. polgári tanácsának nyugalmába lépő kiváló elnökétől, Wesztermayer Vidortól, aki a közlemény szerint az erdélyi havasok földjéből nőtt ki s lett azzá a terebélyes fává, amelynek áldásos gyümölcseit a hazai családjog 8 éven keresztül neki köszönheti. Messze a jogászközöség körén túl köztudattá vált, hogy a Kuria III. a Wesztermayer tanács a család védelmezője, az erkölcstelenség kérlelhetetlen üldözője, de egyben a bajbajutott emberek igazságos bírója. Egy nagy bíró csukja be a kezébe adott törvénykönyvet — végzi a közlemény — amelyből 46 éven át alkalmazta az élő jogot az igazság dicsőségére és embertársai megnyugvására.

Polgári Jog. (X. évf. 2. szám.) *Varannai* István dr. „Küzdelem az aranyzáradékért“ és *tunyoghi Szücs Kálmán* dr. „A gazdák szükségjoga“ címen írtak e számba külön cikkeket. A Jogalkotás rovatban az újabb rendeleteket ismertetik részletesen, a Joggyakorlat rovatban pedig a judikatura kiemelkedő döntéseit ismertetik és bírálják. E rovatban egy közlemény szóvá teszi, hogy a Te. 56. §-a alapján kiállított tanúsítványok tekintetében úgy a közjegyzők, mint a bíróságok különböző gyakorlatot követnek. Némely bíróság — különösen a vidéki törvényszékek — a közjegyzői tanúsítványt csupán az elhagyás ténye és körülményei bizonyításaként fogadja el s az utolsó közös lakásra és a gyermekekre vonatkozólag külön helyhatósági bizonyítványt kíván. Különösen nehezményezi a közlemény, hogy némely vidéki közjegyző az utóbbi körülményekre vonatkozó adatoknak a tanúsítványba való felvételét egyenesen megtagadja. (Véleményünk szerint a közjegyzőnek e tekintetben nem helyes nehézségeket támasztania, mert ezeknek a ténykörülményeknek felvételét jogszabály nem tiltja s így ok nélkül, a felek érdekei ellenére e részben merev álláspontra helyezkedni semmiképen nem indokolt. Szerk.) A közlemény végül az igazságügyminiszter intervencióját kéri, úgy a bíróságok, mint a közjegyzőkkel szemben, hogy e részben a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően járjanak el akként, hogy a tanúsítványokba az összes vonatkozó ténykörülményekre vonatkozó adatok befoglaltassanak s a bíróságok ezeket a tanúsítványokat az összes ténykörülményeknek igazolásaként fogadják el. Folytatólag különben a a Jogélet és Irodalom rovatok sok érdekes közleményeit hozza még e szám.

Magyar Jogi Szemle. (XV. évf. 2. szám.) A vezetőhelyen közli e szám a felsőbbbírók elnökeinek évnitó beszédeit. Folytatólag pedig Schuster

Rudolfnak A tulajdonjog fenntartása és a gazdatartozások, Alföldi Dezső dr.-nak pedig A szerző személyiségi jogai című értékes cikkeit. A Szemle, Kritika; szemle és Irodalom rovatokban is sok érdekes közleményt hoz ez a szám, amely bőséges mellékleteivel egész kötet terjedelmet ér el. Mellékletként közli mindenekelőtt e szám a magyar csehszlovák vegyes döntőbíróóság és az állandó nemzetközi bíróság ítéletét a Pázmány Péter tudományegyetemnek a csehszlovák állam ellen indított perében. Az ítéleteket fordította és jegyzetekkel látta el Vály Ferenc dr. További mellékletei e számnak az 1933. évi tárgymutató s külön az egyes döntvénytári füzeteknek tárgymutatói. Rendes mellékletként ezúttal is megjelentek a különböző döntvénytári füzetek.

Notariatszeitung. (Az osztrák közjegyzők szakfolyóirata 76. évf. 2. szám.) Ennek a kiváló közjegyzői szakközlönynek legújabb száma is értékes tartalommal jelent meg. A közjegyzői joggal és gyakorlattal összefüggő több kérdést tárgyal e szám sok értékes cikke, amelyeken kívül a legfelsőbb bíróságok legújabb magánjogi és illetékjogi döntéseit, az új rendeleteket s a szakirodalom legújabb alkotásait ismerteti.

Jogállam. (XXXII. évf. 10. füzet.) Auer György dr. főügyész helyettes irt e számba „Büntetéstani problémák“ címen vezető cikket, a melyben Finkey Ferenc hasonló címen megjelent szakmunkáját teszi kritikai méltatás tárgyává. Kartal Ignác dr. járásbíró irt még e számba A kereseti tény és jogalap címen külön cikket. A legfelsőbb bíróságok elnökeinek évnviti beszédeit, különböző kisebb cikkeket, közleményeket és könyvismertetéseket hoz még e szám.

Magyar Törvénykezés. (1934. év, 3. 4. szám.) Pongrácz Jenő eleven jogi lapjának februárius havában megjelent két száma az új rendeletek teljes szövegét s bőséges ismertetést hoz a legújabb bírói gyakorlatból. Ennek rendjén „Az eladott közjegyzőség“ címen ismerteti a Kuria 2523/1933. VI. számú ítéletet, amely egy nem éppen épületes megállapodás felett mondja ki a végső fokon döntő bírói szót. Ennek az ismertetésnek szövegét az alábbiakban közöljük: „A megállapodás szerint a felperes mint kir. közjegyző lemond közjegyzői állásáról az ő helyettese az alperes javára, az utóbbi viszont kötelezte magát, hogy a felperesnek haláláig 700 P. járadékot fizet. A felperes a hátralékos járadék részletek megfizetése iránt keresetet, az alperes a már fizetett részletek visszatérítése iránt viszontkeresetet indított. A peres felek eljárása és magatartása az általuk viselt közjegyzői állással, annak tekintélyével s a közjegyzőkkel szemben a közfelfogás részéről támasztott követelményekkel nem fér össze és így a kereseti követelés behajtásához a bírói jogsegélyt igénybe venni nem lehet, mert adott esetben a felperesnek a közjegyzői állásáról anyagi haszon elérésére irányzott célzattal való lemondása olyan jellegű ténykedés, amely a jóerkölcsökbe ütközik. Az érvénytelen megegyezés alapján az alperes önként szolgáltatott részlet-teljesítést, annak visszakövetelését azonban a méltányosság nem indokolja, de nem lehet előbbi állapotba való visszahelyezésről sem szó, mert a felperes teljesítésével szemben az alperes részéről az ügylet csakis részben részletszolgáltatások által ment teljesebbé és így az előbbi állapot a maga teljességében helyre nem állítható.

Az adók legújabb érvényükben. E címmel jelent meg egy a gyakorlati élet céljait szolgáló adóügyi útmutató, amelyet külön adó naptárral ellátottan Klug Emil dr. budapesti ügyvéd szerkesztett s amely az Adó- és Illetékügyi Szemle kiadásában (Budapest, I., Csaba-utca 7/b) egy pengőért kapható.

Illetékügyi közlöny. (IX. évf. 2. szám.) A kartel illeték címen közli e szám Dobrovits Károly dr. miniszteri titkárnak a Közgazdasági Értesítőben megjelent cikkét, majd Nyulászi Alajos dr. ügyvédnek a telekkönyvi bejegyzési illeték előzetes lerovása című cikkét, amelyben a közigazgatási bíróság 4721/1932. számú határozatát méltatja. Ezen határozat szerint abban az esetben, ha a telekkönyvi hatóság a jelzálogjog bejegyzését a polgári bíróság megkereső végzése alapján rendelte el, a fél a bejegyzési illetéknek bélyegjegyekben való lerovása alól az illetékszabályok 24. §-ának 5. bekezdése alapján fel van mentve abban az esetben is, ha az illeték 50 pengőt meg nem halad. Ez a határozat ezidőszerint a közjegyzői gyakorlatot is érinti, amennyiben az előző gyakorlattal szemben érvényben van a közigazgatási bíróság 6374/1930. számú ítéletében elfogadott jogszabály, amely szerint a hagyatéki ügyekben megállapított közjegyzői költségek jelzálogi bekebelezése esetén, ha az összeg 200 pengőt meghalad, bejegyzési illeték jár. Az előbb említett határozat szerint tehát a díjak bekebelezése tárgyában hozott hagyatéki bírósági megkeresések esetén, amennyiben az összegre tekintettel a bejegyzési illeték egyáltalán járna, az minden esetben kirovás útján fizetendő s a bélyegben való lerovás elmulasztása miatt bírságot semmiképen sem lehet kiszabni. A szerkesztői üzenet című rovatban a szerkesztő álláspontját közli abban a kérdésben, hogy a már bekebelezett keretjelzálogjognak új tulajdonos részéről történt átvállalása esetén illetve ennek telekkönyvi kitüntetése esetén bejegyzési illeték jár-e. Helyesen hivatkozik a szerkesztőség az 1500/1929. P. M. rendelet 15. § 1. pontja és 16. § első bekezdésére, amelyek egybevetéséből megállapítható, hogy csak a követelésnek az átszállása, vagyis a hitelező személyében történt változás feljegyzése esik bejegyzési illeték alá, egyéb jogváltozások telekkönyvi feljegyzése azonban illetékmentes. E szám mellékletként hozza az Illetékügyi Joggyakorlat címen újonnan rendszeresített külön füzetet.

Joggyakorlat.

Magánjog.

11. *Végrendelet értelmezésénél* nem az abban használt kifejezések betűszerint vett értelmét, hanem a végrendelezőnek valódi akaratát kell irányadónak venni s ha ennek mibenléte iránt a végrendelet tartalma kétséget hagy fenn, a bíróság a tárgyalás és bizonyítás egyéb adataiból a végrendelező valódi akaratára következtetést vonhat le. (K. P. I. 1940/1932.)

12. *Az érvényesen megkötött örökbefogadási szerződést* csak olyan okból lehet *hatálytalanítani*, amely az örökségből való kitagadásra is elegendő alapul szolgál. Ilyen oknak a becsület-sértő kifejezések használata nem tekinthető. (K. P. III. 91/1933.)

13. *Köteles rész megsértése* címén azoknak az ügyvédi tevékenységeknek díját, amelyeket az örökhagyó, mint ügyvéd a vele

meghitt viszonyban állott alperesnek ingyen végzett, számításba venni nem lehet, mert ezek épen a fennálló viszonynál fogva csupán alkalmi ajándéknak minősülnek. (K. P. I. 5185/1932.)

14. A polgári határozatok tárába 807 sorszám alatt felvett elvi határozat szerint ha az örökrésszel kielégített gyermek és ennek szülei között létrejött abban a szerződésben, amelyben a gyermek a szülő után való örökösödési jogáról örökösársai javára lemond, az az örökösárs is résztvett, akinek a javára a lemondás történt, akkor ezzel az örökösárszal szemben a lemondás a lemondó örökös az örökösárs részéről netán végrendeletileg neki szánt juttatás elfogadásában is gátolja. A lemondó örökösnek az örökösárs részéről való megajándékozása pedig ebből a szempontból a végrendeleti juttatással azonos elbírálás alá esik és így a lemondás kérdésében létrejött szerződésben résztvett örökösárszal szemben az örökösödési jogáról lemondó örökös az ajándék elfogadására jogosítva nincs. (K. P. I. 3860/1932.)

15. A kiskorú örökösök képviselője részéről a hagyaték tárgyaláson az özvegyi jog elismerése iránt tett nyilatkozat, ha a képviselő tudatában volt annak, hogy az özvegy az özvegyi jogra érdeemtelen, mint jogról való ingyenes lemondással egy jelentőségű nyilatkozat a gyámság vagy gondnokság alatt álló félre nézve gyámhatósági jóváhagyás esetén sem kötelező, s a kiskorú örökösök nagykorúságuk elérte után az özvegyi jog megszüntetését perrel szorgalmazhatják. (K. P. I. 5122/1932.)

16. A végrendeletre vezetett záradék tartalma szerint az örökös hűgyó kijelentette, hogy a végrendeletet sajátkezűleg írta és írta alá, az örökös hűgyónak ez a kijelentése magában foglalja annak kijelentését, hogy az általa végrendeletként aláírt okirat az ő végrendeletét tartalmazza. (K. P. I. 1713/1933.)

17. Az anyagi jogszabály szerint a jogok szerzésére irányuló jogügyleteknel a szerző jóhiszeműsége kívántatik, aminek hiányában a szerzés rosszhiszeműnek tekintendő s amennyiben rosszhiszemű a kötött jogügylet az azáltal jogaiban sértett harmadik személy irányában hatálytalan. Jogszabály az is, hogy a rosszhiszemű, szerzővel egyenlő elbánás alá esik az is, aki abban a tekintetben, hogy a szándékoltt jogügylet harmadik személyek jogos igényét jogtalanul meg ne sértse, gondatlansággal jár el. A vásárlók hallották, hogy a vétel tárgya ingatlanra felperesnek haszonélvezeti joga van, kérésükre a községi jegyző a telekkönyvből megállapította, hogy ez a haszonélvezeti jog évekkal az előtt töröltetett. Ilyen

helyzetben nem jártak el a kötelező gondossággal azzal, hogy csak magát a telekkönyvet tekintették meg, hanem tartoztak volna a telekkönyvi irattárban a haszonélvezeti jog törlésére szolgáló okiratot is megnézetni, amely esetben meggyőződhettek volna arról, hogy a haszonélvezeti jog törlését elrendelő végzés téves. (K. P. V. 1472/1933.)

18. Az örökös hűgyó gyermekei egyrészét ingatlan juttatásokban részesítette, amely juttatások adásvétel formájában történtek, azonban a gyermekek ellenértéket nem szolgáltatottak. Ebből a körülményből a jogügyleteknek csupán az ingyenességét lehet megállapítani, amely ingyenesség azonban az örökös hűgyó szándékának kifejezett kijelentése nélkül a betudás elengedését nem foglalja magában. (K. P. I. 4040/1932.)

19. Az örökösödési eljárás rendjén a gyámhatóság által az 1894. évi XVI. t. c. 54. és 64. §-ai alapján kirendelt gondnok ellenszolgáltatás nélkül joglemondást nem eszközölhet s a gondnokolt részére a köteles részt sem biztosító egyesség a gyámhatóság jóváhagyása esetén sem kötelező és megtámadható. (K. P. I. 191/1931.)

20. A Kuria a köteles rész kiszámításánál az ajándékozás idején volt értéket vette alapul, azonban a számszerű összeget valorizálta s a valorizáció mértékénél az elajándékozott ingatlan nagyfoku értékcsökkenését figyelembe vette. (K. P. I. 1497/1932.)

21. Ha mindkét fél ugyanabban a téves feltevésben kötötte meg a szerződést s a tévedés lényeges, úgy bármelyik fél a megtámadás további előfeltétele nélkül is megtámadhatja a szerződési nyilatkozatot. Részleges megtámadás esetében ez egész jogi nyilatkozat megdől, ha csak meg nem állapítható, hogy a nyilatkozattevő azt a megtámadás folytán érvénytelenné vált rész nélkül is megtette volna. (K. P. V. 5248/1932.)

22. Az elidegenítés tárgyú szolgáló ingatlan megjelölésének, ha az nem a telekkönyvi adatok alapján történik is, oly határozottnak s a szerződés megkötésekor a természetben már kijelöltnek kell lenni, hogy az sem az adásvétel tárgyának helyszini fekvése, határai és azonossága, sem annak térmértéke tekintetében kétségre, vitára alapot ne adhasson. (K. P. V. 561/1933.) (Azonos K. P. V. 15755/1932.)

23. Az örökös a többi örökös törvénytelen származásának kimondását az utóbbiak által öröklési joguk érvényesítése iránt indított perben akár kifogás, akár pedig viszontkereset útján érvényesítheti és külön megállapítási per lefolytatására kötelezve nincs. (K. P. III. 4351/1932.)

24. Az örökrészre való teljes kielégítés egy jelentőségű az örökösödési jogról való lemondással s a kielégített örökös lemondása kihat annak ivadékaira is. Nem hat ki azonban kétség esetén arra, amivel a lemondó hányada valamely örököstársának a lemondás után bekövetkezett kiesése következtében növekszik. (K. P. I. 3371/1932.) (Azonos K. P. I. 615/1931.)

25. A közszerzeményi minősítéssel bíró ingatlanok a házastársát illető felét az a házastárs, akinek nevén az ingatlan áll, az életközösség végleges megszűnése után már el nem idegenítheti s ha mégis elidegenítette, ez a rendelkezés házastársával szemben érvénytelen s ha rosszhiszemű, azzal a harmadik személlyel szemben is, aki a rendelkezés alapján jogokat szerzett. (K. P. III. 5205/1932.)

26. A sirkő felállítására vonatkozó végrendeleti meghagyás teljesítését örökgyő vérszerinti leszármazója követelni akkor is jogosult, ha a végrendelet alapján köteles részén kívül a hagyatéokra egyéb igényt nem támaszthat, s kivéve ha örökgyő végrendeleti végrehajtót nevezett meg. (K. P. III. 4060/1932.)

Illetékjog.

11. Az özvegyi haszonélvezetre jogosult özvegy által a hagyatéki terhek átvállalása fejében tulajdonjogilag átvett ingóság értéke után ingó adásvételi szerződési illeték nem követelhető. Az állagörököszt terhelő illeték azonban hagyatéki tehernek nem minősíthető. (Közig. bir. 14192/1933.)

12. Az 1920. évi XXXIV. t. c. 91. §. 2. bekezdésének az a rendelkezése, hogy az átadó szülők eltartási kötelezettsége visszatehernek nem tekinthető, a leszármazó házastársával szemben is alkalmazandó. (Közig. bir. 23875/1930. P.)

13. A jóváhagyás alá eső szerződések illetékéhez a kincstár joga akkor is csak a jóváhagyás napján nyílik meg, ha a szerződést visszaható erővel kötötték. (Közig. bir. 2888/1933. P.)

14. Letét felvételéről az adóhivatal részére kiállított nyugta csak állandó okirati illeték alá esik (Közig. bir. 19.594/1930. P.).

15. Ha a telekkönyvi bejegyzési illeték és a 20%-os külön pótlék összege az 50 pengőt meghaladja, a bélyeggel való lerovás akkor sem kötelező, ha a pótlék nélkül az illeték 50 pengőnél kevesebb (Közig. bir. 1324/1933.).

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állásközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el (Budapest, VI., Andrássy-ut 50. kir. közjegyzői iroda).

Kéziratokat vissza nem küldünk s azok megőrzését nem vállaljuk.